

A gidrán lófajta tenyésztési programja

2017

Tartalomjegyzék

1. <i>A fajta leírása</i>	4
1.1. A fajtafenntartásra feljogosított, elismert tenyésztőszervezet megnevezése	4
1.2. Az eredő törzskönyv megnevezése	4
1.3. A fajta kialakulása, jelenlegi helyzete, várható jövőbeni szerepe	4
1.4. Az állomány nagysága a Tenyésztési Program módosításának benyújtásakor	8
1.5. A fajta rendezési elve	8
1.5.1. A fajta élő kancái, kancacsaládok szerint csoportosítva, születési évük sorrendjében	8
1.5.2. A fajta genealógiai vonalai	15
1.6. A gidrán fajta küllemi leírása	16
1.7. Értékmérő tulajdonságai	18
2. <i>Tenyészcél</i>	18
3. <i>Tenyésztési módszerek</i>	19
3.1. Fajtatiszta tenyésztés	19
3.2. Génimmigráció	19
3.3. Vonaltenyésztés, vonal fenntartás elvei a fajtában	20
4. <i>Törzskönyvezés</i>	20
4.1. <i>Állományba vétel feltétele hazai tenyésztésű egyedek esetén</i>	20
4.2. <i>Állományba vétel feltétele külföldi tenyésztésű, import egyedek esetén</i>	21
4.3. A főtörzskönyvbe kerülés szabályai	21
4.3.1. Nukleusz minősítés ismérvei	21
4.3.2. Fajtafenntartó minősítés ismérvei	22
4.3.3. A törzskönyvi osztályba sorolás rendje	22
4.4. A gidrán regiszter	23
4.5. A törzskönyvből történő kikerülés szabályai	24
4.6. Származás-nyilvántartás	24
4.6.1. A kancafedeztetés, termékenyítés nyilvántartása	24
4.6.2. A fedeztetés, termékenyítés bejelentése	24
4.6.3. A pótfedeztetési jegy megszerzésének szabályai	24
4.6.4. Külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételének szabályai	24
4.6.5. Embrió-átültetés nyilvántartásba vételének szabályai	24
4.6.6. A csikók jelölésének, azonosításának módja	25
4.6.7. Az elnevezés szabályai	25
4.6.8. Azonosító képzés szabályai	26
4.6.9. Az UELN szám képzés szabályai a méneskönyvben nyilvántartott állománynál	26
4.6.10. Az UELN szám képzés szabályai a törzskönyv mellékletében nyilvántartott állománynál	26
4.6.11. Származás-ellenőrzés módja és dokumentálásának rendje	26
5. <i>A lóútlevél kiadásának szabálya</i>	27
5.1. A lóútlevél másodlat kiadásának feltételei	27
5.2. A tulajdonos-átírás módja és feltételei	27
5.3. A lóútlevelek tenyésztési hatóság által történő hitelesítése	28
5.4. A vágóhídi jelentés (elhullás) nyilvántartásának folyamata	28
6. <i>A teljesítmény-nyilvántartás, teljesítményvizsgálat rendje</i>	28
7. <i>A fajta szelekciójának rendje</i>	28
7.1. A párosítási terv készítésének elvei, célpárosítások	28

7.2. Tenyészmén-jelöltek szelekciója	28
7.3. Tenyészkanca-jelöltek szelekciója	28
8. Tenyészmének használata	29
8.1. A mének tenyésztési/termékenyítési engedélye kiadásának tenyésztési és állategészségügyi feltételei	29
8.2. Import mének használatának szabályai	30
8.3. A szaporítóanyag minőségi követelményei	30
9. Egyéb speciális szabályok	30
9.1. A fajta génkészletei felderítésének módja és hasznosítása	30
9.2. Az in-situ tartás feltételei	31
9.3. Az exsitu tartás feltételei	32
9.4. Az <i>in-vitro</i> megőrzés feltételei	34
9.5. A tenyészállat forgalmazás, export és import szabályai	34
9.6. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája	34
9.7. A tenyészet (részpopuláció) felszámolás esetén követendő szabályok	34
10. Az országos lótenyésztési adatbankba (központi adatbázis) történő adatküldés módja és rendje	35
11. A fajta népszerűsítése	35
12. A tenyésztők tenyésztői munkájának elismerése	35
13. A fajta tenyésztési programjának megvalósításában résztvevő szervezetek kapcsolatrendszere	36
13.1. Tenyésztőszervezet	36
13.2. Faji szövetség	36
13.3. Tenyésztési hatóság	36
13.4. Mesterséges termékenyítő állomások, spermaforgalmazók	36
13.5. Oktatási – kutatási intézmények	36
14. Záró rendelkezések	36

A gidrán lófajta tenyésztési programja

1. A fajta leírása

1.1 A fajtafenntartásra feljogosított, elismert tenyésztőszervezet megnevezése

Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesülete

1.2. Az eredő törzskönyv megnevezése

A gidrán lófajta Mezőhegyes rögén, elődeink tudásával, a klasszikus vonaltenyésztés eredményeként, a szigorú háttas használatnak formáló erejével kialakult lófajta. Az 1823-tól kezdődő egyöntetű fajtává válás folyamatában mintegy 200 kanca kapott szerepet, ám többségük nyomtalanul eltűnt, tenyészhatást nem fejtett ki. Családalapító kanca 16 lett közülük.

Az első világháborút követő újjáépítés során hozzájuk jött még három olyan kanca, amelyiket ma családalapítónak tekintünk.

Ennek folytán a fajta eredő törzskönyve a Mezőhegyesen 1785-től fellelhető nyilvántartásokra, majd az 1855-től vezetett önálló méneskönyvre megy vissza.

Az I. világháború végét jellemző instabil helyzetben elzsákmányolt és Radautzra került állomány törzskönyvét tovább vezették Romániában, így a XX. század végén visszakerült egyedek törzskönyvi nyilvántartása folyamatos volt. Mindegyik visszavásárolt egyed a mezőhegyesi törzskönyvre vezethető vissza.

Az elzsákmányolt lovak között volt a fajtakialakulás szempontjából egyik legfontosabb arab kancának (74 Tifle) egy lánya is, amely Radautzon gidrán kancacsaládot alapított, így ma ezt is fajta kancacsaládjai közé soroljuk.

A Borodpuszán létesített ménes apai származása is mind ebből a törzskönyvből eredeztethető, a szélső anyai ág pedig az itt alapított méneskönyvre.

A 2005-ben megjelent méneskönyvvel egyidejűleg végérvényesen megállapításra kerültek a kancacsaládok, annak további növelése (a fajta identitásának megőrzése érdekében) szakmailag indokolatlan.

1.3 A fajta kialakulása, jelenlegi helyzete, várható jövőbeni szerepe

Bábolnáról 1823 márciusától az 1785-ben alapított mezőhegyesi ménesbe hat gidrán törzsmén került. Apjuk az 1811-ben született, 1816-ban Alexandriából báró Fechtig közvetítésével gróf Heinrich Hardegg a pótlovazási felügyelőség parancsnoka által vásárolt ***Siglavi Gidran mén*** (a későbbi Gidran Senior) ***volt.***

A ménék után származó állományt a harmadik arab ménesnek nevezték Mezőhegyesen, amelyet többnyire sárga színe miatt tartottak fenn. A gidrán törzs létrejöttének szempontjából az 1833-ban kiválasztott 9. számú ménes játszott fontos szerepet, amelybe csak sárga színű kancákat osztottak be, s ez megvetette a sárga gidrán törzs alapját. Ettől az időtől kezdve következetesebben használták a gidrán méneket a sárga színű arab fajtájúnak nevezett ménes megőrzése érdekében. Ez a beosztás maradt fenn 1854-ig, amikor is teljesen új tenyésztési elvek alapján 1855-re újra kilenc ménesbe sorolták be a lovakat.

Ebből a ménesből került ki 1854 őszén 65 és előjegyzésben állt még 29 olyan kanca, amelyik teljes mértékben gidrán származású és zömében gidrán nevű volt. Így az 1855. évi fedeztetési időnyre felállított 4. sz. anyaménest 94 egyed alkotta, amelyet sárga arab fajtának, arab félvérnek tekintettek, s a fajta létezését ettől az időtől számítjuk

A ménesvezetést 1855-ben átvevő Lobkowitz Rudolf altábornagy, az új ménesbeosztás elképzeléseihez ragaszkodva az első három évben a 4. számú gidrán ménesben, a Gidran XVI, Gidran XXI, Gidran XXII, Gidran XXIII, Gidran XXIV törzsménekekkel kézből történő fedeztetéssel beltenyésztést folytatott.

Az 1861-ben a ménesfelügyelőség parancsnoki posztját elfoglaló Franz Ritter altábornagy szorgalmazására megkezdődött az angol telivérek szerepeltetése is.

A gidrán törzs a kiegyezés utáni átvételt követően az egyik kedveltebb fajta lett, amelytől sokat vártak. A ménes vezetése rövidesen egy elegáns anglo-arab fajtájú törzs kialakítását tűzte ki tenyészcélként. Az 1880-as évek elejére az angol telivérrel folytatott sikeres nemesítő keresztezés hatására kialakult típus fenntartása érdekében további tenyésztésben a főszerepet már a nagyobb telivér hányadú anglo-arab törzsmének és a telivérek játszották, egészen az első világháború kitöréséig.

A gidrán a XX. század elejére homogén, nemes küllemű tudatos tenyésztői munkával, beltenyésztés és kombinatív vonalkeresztezések egyidejű használatával Európa meghatározó anglo-arab jellegű fajtája lett.

Az első világháború után a megszálló román hadsereg 1919. november és 1920 márciusa között 186 lovat zsákmányolt el. A magyarországi harcok során elkallódott 11, és a Sütvénybe menekített, majd visszakerült egyedekkel együtt mindössze 13 anyakancával kezdődött meg az újjáépítés. A háborút követő békeidőben Mezőhegyes mindent elkövetett a jó használati értékű fajta regenerálása érdekében. Az 1930-as évek közepére a fajta nemzetközi hírnevét lényegében visszaszerezte. 1944-re már 90 törzskanca állt tenyésztésben. A fajta újra virágzott, és szép reményekre jogosított, mégis néhány kancacsalád létszámban annyira megfogyatkozott, hogy előbb a 15-ös, majd a 16-os, 1931-ben a 10-es kancacsalád is kihalt a ménesben.

A II. világháború az újabb megsemmisülés irányába taszította a fajtát. A két évtizedig tartó újjáépítés egy pillanat alatt romba dőlt. A háború befejezését követően 3 évi küzdelemre volt szükség, hogy a nyugatra menekített gidrán lovaink fellelhető egyedei magyar földre kerülhessenek. Végül 1948-ban 22 anyakanca térhetett vissza eredeti otthonába, amit kiegészített 6, Kisbéren maradt fiatal kanca. Így összesen 28 kanca került vissza Mezőhegyesre.

Bár a 22 gidrán anyakancának Bergstetten-Neuhof városából való hazakerülésekor még őszinte volt a gidrán újbóli felélesztésének a szándéka, majd a mezőgazdaság szocialista átszervezésének célkitűzésével egyre inkább előtérbe került a lóellenesség. Mezőhegyes állattenyésztési kultúrában betöltött értékének felismerése (elismerése) sem következett be. Tenyésztési szempontból a gidrán-állomány már csak vegetált, az anyakanca-állomány csökkent, mígnem 1958-ban az eredeti kancacsaládokból mindössze kilenc kancacsalád 32 egyede, és az évjárat csikó-állomány átkerült Sütvénybe.

Sütvényben az odatelepített gidrán genetikai elkülönültsége nem lett megoldva és a törzsállomány csaknem folyamatosan erodálódott. Szembetűnő, hogy 1961/62 fordulóján már csak 16 eredeti gidránról és 12 gidrán jellegű törzskancáról szólnak a korabeli leírások. Menthetetlenül megkezdődött a gidrán felmorzsolódása. A teljes gidrán-állomány 1975-re mindössze 3 fajtatiszta ménből és 17 törzskancából állt.

Magyarországon az 1970-es évek elején nemzetközi viszonylatban is az elsők között génmegőrzés néven egy új mozgalom bontakozott ki. Ennek a lényege az volt, hogy az állattenyésztésben a fajták éppen úgy emberi tevékenység kifejezői, mint az építészeti remekművek, kulturális értékek, sorsukat illetően nem tarthatók szem előtt a pillanatnyi közgazdasági érdekek.

Szinte törvényszerű volt, hogy egy 1974. május 14-i minisztériumi határozat kinyilvánította a tradicionális magyar lófajták, köztük a gidrán védelmét is.

E folyamatba simult, hogy 1975-ben Borodpusztán (Pécshez közel található helyszínen) gidrán tájfajta jellegű 20 kancával tenyészetet hoztak létre.

A borodpusztai ménes 1984 áprilisában a Balaton közelébe, Szántódpusztára, majd 1988 szeptemberében Marócpusztára került, és még ebben a hónapban a sütvényi ménes megmaradt gidrán állománya is ide helyeztetett. A tenyésztési napló tanúsága szerint 1988. szeptember 16-án végre minden állami tulajdonú gidrán ló egy kézbe, a fajtafenntartó jogot kapott Kaposvári Állattenyésztési Kar gondozásába került.

Nem egészen húsz év után újabb átszervezés érintette a gidránt, mert 2007-ben ménes az Állami Ménesgazdaság, Szilvásvárad kötelékébe került.

Időközben az első szabadon választott országgyűlés megalkotta az 1989. évi II. törvényt az Egyesülről, ami megteremtette a civil tenyésztőszervezetek megalapításának jogi alapját. A gidránnak ekkor még nincs egyesülete, a fajta törzskönyvezési munkáját az 1984-ben kapott fajtafenntartási megbízás alapján a Kaposvári Állattenyésztési Kar látta el. Az országban másnak lényegében nincs is gidrán tenyészete, egyébként pedig 75 gidrán kancára értelmetlen lett volna egyesület alapítása. A dolgok menete végül úgy alakult, hogy 1991-ben az állattenyésztési kar keretében működő marócpusztai gidrán ménes tenyésztésszervezési szempontból betagozódott a Kisbéri-félvér Lótenyésztő Országos Egyesületbe. A fajtafenntartó a Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő országos Egyesület lett.

A gidrán fajta tenyésztésében a megerősödés első jelei 1994-ben mutatkoztak meg. Az állami ménesen kívül már 13 tenyésztő birtokába került gidrán ló, és a tenyészkanca-állomány túllépett a 100 egyeden.

A kelet-európai politikai és gazdasági változásokkal új fejezet kezdődött a fajtafenntartásban. A lótenyésztés nemzeti értéket képviselő védelme iránt érzékenységet mutató és annak fontosságát valló magánemberek megkezdték az első világháborút követően határon kívülre került és Radautzban fajtatisztaságukban megőrzött állomány leszármazottjainak visszavásárlását. Ők újra életre keltették a gidránt. A két világháború között kipusztult kancacsaládok kivételével a nálunk már nem lévők mindegyikét sikerült visszahozni. A kancaimportok új helyzetet teremtettek a gidránok legújabb kori tenyésztésében. A bekerült egyedekkel a fajta hazai állományának genetikai diverzitása nőtt, helyreállt a fajtan belüli genetikai sokféleség. A 16 eredeti gidrán családnak – a két világháború között végérvényesen kihaltak kivételével – ma mindegyike él, több kancával képviselteti magát. Így került genetikai anyagával együtt vissza a 4-es, a 12-es, a 13-as, a 14-es, a 15-ös, sőt a magyar arab kancából Radautzon kialakult 17-es kancacsalád is. Sok áldozattal, pár évvel ezelőtt a mezőhegyesi 9-es kancacsalád utolsó élő egyede (Gyűrűsön található) is Magyarországra került. Az 1990-es évek közepére, végére ez a visszavásárolt és tenyésztésbe vont kancaállomány adta meg a fajta identitását Magyarországon. A fajta tényleges genetikai anyaga újra magyar kézben összpontosult.

Az örökletes alap valós sokszínűségének visszaállításához kellett a nagy tenyészhatású mének is. A jelentős genetikai értéket képviselő kancákkal együtt érkezett Radautzból a „C” genealógiai vonalba tartozó Gidran XVIII néven honosított Gidran XXXVI-19 mén. Később egy magántenyésztő jóvoltából sikerült megszerezni az 1930-ban született, később Bulgáriába került Gidran III-8 mén Podbor nevű leszármazottját, amely Gidran XXVII néven került törzsménként felállításra. Vele és a Gidran XVIII törzsménnel és leszármazottaival sikerült a „C” genealógiai vonal megszilárdítása)

A „B” genealógiai vonal terebélyesítése érdekében került megvásárlásra a Gidran XXIV-es törzsmén (Radautzon Gidran XXXIX).

Az „A” genealógiai vonal némi biztonságot nyert az 1975-ben Bulgáriából behozott Gidran IV törzsménnel és tenyésztésbe állított fiaival, de jelentős befolyással volt még a fajtára a fajtatiszta mének közül az ugyancsak ide tartozó Gidran XXII (Radautzon Gidran XXVII-79) a Gidran XVI (Radautzon Gidran XXXV-26).

A gidrán fajtára jellemző jó ugróképesség fenntartására és anglo-arab jellegének megőrzésére a tenyésztőszervezet a Razbeg nevű telivér mén nagy tenyészhatalmú és anglo-arab jellegű unokáját (Razbeg Gidran I-12. törzsmén) állította tenyésztésbe és a fajtában kipróbált shagya mének importjára is vállalkozott. Így került be a Razbeg Gidran I-12 mén mellett a Mersuch XXII törzsmén, a Mersuch XVIII törzsménnek egy fia (Mersuch XVIII-15 (Topáz)) és a Siglavy Bagdady XV-ös törzsménnek is egy fia (Siglavy Bagdady XV-5). Legutóbb a galopp pályán, a távlovas sportban és a fogatsportban is kiemelkedő Behdi P arab telivér fedezett a fajtában.

A Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület 25 éves fennállása alatt a gidrán fajta regenerálása megtörtént. Két évtized alatt hatalmas elszántsággal, szakértelemmel és hittel, de némi szerencsével is sikerült újraépíteni a kettőszázötven éve formálódó gidrán fajtát.

A fajta története legnagyobb létszámát a civil tenyésztésszervezés idején érte el, ma 250-280 között változik a tenyészkancaák száma. Erről jól tájékoztat az 1. táblázat

1. táblázat

A kancaállomány és a csikóbélyegzések alakulása az 1991-2013 közötti időszakban

<i>Év</i>	<i>A kancák létszáma</i>	<i>A mének létszáma</i>	<i>A bélyegzett csikók száma</i>
1991.	75		
1992.	80		39
1993.	92		40
1994.	101		36
1995.	133		32
1996.	143		52
1997.	145		72
1998.	148	29	74
1999.	150	30	74
2000.	150	33	68
2001.	150	35	85
2002.	150	28	70
2003.	150	28	70

<i>Év</i>	<i>A kancák létszáma</i>	<i>A mének létszáma</i>	<i>A bélyegzett csikók száma</i>
2004.	200	25	78
2005.	200	25	76
2006.	200	24	72
2007.	250	26	86
2008.	244	25	61
2009.	245	25	106
2010.	290	26	62
2011.	304	25	66
2012.	298	26	80
2013.	257	27	78
2014.	265	27	80
2015.	265	27	82

A fajtának elkötelezett tenyésztői vannak, ezért a jövőbeni szerepe nem kérdőjelezhető meg. Nem vitatható az sem, hogy a gidrán fajtában az értékes, megismételhetetlen alapállomány rendelkezésre áll. Fontos a génmegőrzés szabályai szerinti tenyésztés (a genetikai variancia lehetséges legnagyobb mértékű fenntartása), de nem kerülhető meg a fajta eredeti tulajdonságára folytatott következetes szelekció, vagyis a hátslótól elvárható lehető legnagyobb teljesítményre történő tenyésztés. A fajta sportra alkalmasságát axiómaként lehet kezelni, hiszen azt a mindennapi katonai hátashasználatra tenyésztették ki évszázadokkal ezelőtt, és az ehhez szükséges alaptulajdonságok nem ellentétesek a modern sporthasználat igényével. Az egykor híres huszárló, a falkavadászatok eredményes teljesítője a jövőben is fényesen bizonyítani tudja mind a military-, mind az ugró-szakágban rendkívüli tehetségét és értékét.

1.4 Az állomány nagysága a Tenyésztési Program módosításának benyújtásakor

A kancalétszám a 2000-es évek közepe óta tartósan 200 feletti egyedből áll. Az utóbbi öt évben már a 250-270 tenyészkancaát számlál. Köszönhető ez a fajta népszerűsítésébe fektetett munkának, a fajta kiváló értékmérő tulajdonságának és sokoldalú használhatóságának.

A fajtában 30 feletti tenyésztési engedélyt birtokló mén áll rendelkezésre. Ez a kancalétszámhoz viszonyítva látszólag sok, de néhány ménről sportkipróbálás során gyűjtenek tájékoztató adatot, mások tartalékban vannak, nem fedeznek. Tény, hogy a génmegőrzés szabályai szerinti tenyésztés és a kancaállomány szétszórtsága indokolja ezt a létszámú ménparkot.

1.5.A fajta rendezési elve

A gidrán fajtának két rendező elvét különböztetjük meg, nevezetesen a kancacsaládjainak és a genealógiai vonalainak a létezését és azok következetes fenntartását. A családot az alapító nőivarú szülő és azok után származó nemzedékek összessége adja. A genealógiai vonalak az alapító ménre vezethetők vissza. Ezeknek minél teljesebb megléte a fajtaidentitás visszatükröződése.

1.5.1.A fajta élő kancái, kancacsaládok szerint csoportosítva, születési évük sorrendjében

Családnak az állattenyésztésben egy-egy nőivarú őstől származó állatok csoportját értjük. A családot az alapító nőivarú szülő és azok után származó nemzedékek összessége adja.

Mezőhegyesi 1-es kancacsalád, alapító: 99 számú eredeti holsteini kanca (sz: 1783)

Gidran XI-3 (Szamóca)	SP890003Gi11	1989
Surdut Hidran-29 (Szipirtyó)	GI960290000	1996.
Gidran XXII-26 (Afrodité)	GI01026Gi22	2001
Gidran XXII-40 (Kátya)	GI01040Gi22	2001
Gidran-49 (Szélmalom)	GI070490000	2007
Koheilan Hidran-17 (Klára)	GI110170000	2011

Mezőhegyesi 2-es kancacsalád, alapító: 123 számú eredeti holsteini kanca (sz: 1783)

Szikkázó Zita	KB920010000	1992
Gidran XII-36 (Selymes)	GI93036Gi12	1993
Gidran XII-7 (Hanka)	GI95007Gi12	1995
Gidran XI-4 (Sóhaj)	GI97004Gi11	1997
Gidran XIX-40 (Smaragd)	GI99040Gi19	1999
Gidran XI-75 (Spiritusz)	GI00075Gi11	2000
Gidran Razbeg I-3 (Seherezadé)	GI020030000	2002
Gidran XVI-18 (Hamvas)	GI02018Gi16	2002
Gidran Razbeg I-12 (Sógorasszony)	GI020120000	2002
Gidran Razbeg I-3 (Sulyom)	GI030030000	2003
Gidran XXVIII-12 (Suhogó)	GI040120000	2004

Gidran XXIV-81 (Hajnalka)	GI05081Gi24	2005
Gidran-21 (Serény)	GI050210000	2005
Siglavý Bagdady Gidrán-6 (Serpa)	GI050060000	2005
Gidran-15 (Sába)	GI060150000	2006
Siglavý Bagdady Gidrán-6 (Serpa)	GI060050000	2006
Siglavý Bagdady Gidrán-20 (Sárgarigó)	GI070200000	2007
Siglavý Bagdady Gidrán -24 (Selyem)	GI080240000	2008
Gidran XXVI-9 (Sopánkodó)	GI09009Gi26	2009
Gidran XXIV-144 (Varázslatos)	GI09144Gi24	2009
Gidran Mersuch-9 (Hortenzia)	GI090090000	2009
Gidran XXXI-45 (Hamupipőke)	GI090450000	2009
Gidran XXXI-66 (Hópehely)	GI090660000	2009
Gidran Cselszövő I-54 (Serény)	GI090540000	2009
Gidran XXVI-15 (Színes)	GI09015Gi26	2009
Gidran XXVI-15 (Színes)	GI09015Gi26	2009
Balu Gidrán-32 (Spiller)	GI100320000	2010
Gidran XXVIII-2 (Szita)	GI10002Gi28	2010
Balu Gidrán-40 (Smarni)	GI110400000	2011
Gidran-20 (Hóvirág)	GI110200000	2011
Gidran XXVII-41 (Shiraz)	GI12041Gi27	2012
Gidran Razbeg-52 (Spinakker)	GI120520000	2012
Gidran XXIX-15 (Hagyomány)	GI12015Gi29	2012
Gidran XXX-17 (Vihar)	GI12017Gi30	2012
Gidran Razbeg-51 (Mangó)	GI120510000	2012
Gidran XXIX-20 (Málna)	GI13020Gi29	2013
Gidran-9 (Sipirc)	GI130090000	2013
Gidran XXIX-16 (Siska)	GI13016Gi29	2013
Gidran XXVII-46 (Hableány)	GI13046Gi27	2013
Gidran XXVII-47 (Hajnalcsillag)	GI13047Gi27	2013
<i>Mezőhegyesi 3-as kancacsalád, alapító: 162 számú eredeti magyar kanca (sz: 1785)</i>		
Gidran XI-15 (Szendergő)	GI95015Gi11	1995
Gidran XI-23 (Szirom)	GI96023GI11	1996
Gidran XI-14 (Mirza)	GI96014Gi11	1996
Gidran XI-35 (Mécse)	GI97035Gi11	1997
Andor Gidrán-1 (Kacér)	GI990010000	1999
Andor Gidrán-17 (Szikra)	GI000170000	2000
Andor Gidrán-1 (Szandra)	GI010010000	2001
Andor Gidrán-18 (Színarany)	GI010180000	2001
Gidran Razbeg I-23 (Szantál)	GI020230000	2002
Gidran XVI-15 (Párta)	GI02015Gi16	2002
Gidran Razbeg I-12 (Sógorasszony)	GI020120000	2002
Gidran Razbeg I-3 (Sulyom)	GI030030000	2003
Gidran Razbeg I-4 (Mecénás)	GI030040000	2003
Gidran Razbeg I-22 (Sztella)	GI030220000	2003
Siglavý Bagdady Gidrán-18 (Szeder)	GI040180000	2004
Gidran Razbeg-46 (Szirén)	GI050460000	2005
Gidran XXIII-39 (Mimóza)	GI05039Gi23	2005
Gidran XXIV-120 (Sellő)	GI07120Gi24	2007
Gidran-33 (Szépség)	GI070330000	2007
Gidran XXVII-9 (Pálma)	GI08009Gi27	2008
Kegyúr Gidrán-12 (Maróca)	GI080190000	2008
Kegyúr Gidrán-19 (Maróca)	GI080190000	2008

Gidran XXIV-150 (Mecéna)	GI10150Gi24	2010
Veganum Gidran35 (Manöken)	GI100350000	2010
Balu Gidran-41 (Rezeda)	GI100410000	2010
Catalin Gidran-3 (Masni)	GI100030000	2010
Gidran XXIX-20 (Málna)	GI13020Gi29	2013
Gidran XXXI-1 (Patácska)	GI13001Gi31	2013

Mezőhegyesi 4-es kancacsalád, alapító: 722 számú moldvai kanca (sz: 1788)

Gidran XVIII-6 (Héra)	GI99006Gi18	1999
Gidran Déva-15 (Méri)	GI980150000	1998
Gidran XIX-75 (Júlia)	GI02075Gi19	2002
Gidran XVI-16 (Gazella)	GI02016Gi16	2002
Gidran XVI-4 (Maja)	GI02004Gi16	2002
Gidran XXVIII-25 (Gabika)	GI050250000	2005
Gidran XXIII-42 (Moha)	GI05042Gi23	2005
Gidran XXIV-96 (Jázmin)	GI06096Gi24	2006
Gidran XXIV-124 (Julcsi)	GI07124Gi24	2007
Gidran XXIII-50 (Méri)	GI07050Gi23	2007
Gidran XXVII-14 (Veretes)	GI09014Gi27	2009
Gidran-41 (Mákvirág)	GI090410000	2009
Gidran-41 (Mákvirág)	GI090410000	2009
Gidran XXVII-28 (Vanda)	GI10028Gi27	2010
Veganum Gidran-36 (Mira)	GI100360000	2010
Veganum Gidran-36 (Mira)	GI100360000	2010
Catalin Gidran-2 (Margó)	GI100020000	2010
Gidran-22 (Gitta)	GI120220000	2012
Gidran Razbeg-51 (Mangó)	GI120510000	2012
Gidran Razbeg II-3 (Juli)	GI120030000	2012
Gidran XXVII-45 (Galiba)	GI13045Gi27	2013

Mezőhegyesi 5-ös kancacsalád, alapító: 265-ös számú erdélyi kanca (sz: 1783)

Gidran XXIV-25 (Felhő)	GI03025Gi24	2003.
Gidran XXIV-149 (Fereteg)		2009

Mezőhegyesi 6-os kancacsalád, alapító: 743-as számú eredeti moldvai kanca (sz: 1805)

Gidran XII-11 (Nápolyi)	GI93011Gi12	1993
Gidran XI-4 (Nekeresd)	GI95004Gi11	1995
Gidran Razbeg I-5 (Nagysád)	GI030050000	2003
Gidran XXIV-60 (Nektár)	GI04060Gi24	2004.
Gidran XXIV-118 (Násztánc)	GI07118Gi24	2007
Balu Gidran-31 (Nikita)	GI100310000	2010
Gidran Razbeg-46 (Nudli)	GI120460000	2012
Gidran XXVII-40 (Natasa)	GI12040Gi27	2012
Déva Gidran II-2 (Nárcisz)	GI12002Dg02	2012

Mezőhegyesi 7-es kancacsalád, alapító: 596-os számú eredeti moldvai kanca (sz: 1807)

Diletant Gidran-11 (Szikra)	GI920110000	1992
Gidran XI-2 (Szeszély)	GI95002Gi11	1995
Gruia Gidran-12 (Gruia)	IM951752000	1995
Gidran XI-11 (Hóvirág)	GI96011Gi11	1996
Gidran XXXIX-62 (Penta)	IM981232006	1998
Gidran XVIII-2 (Anikó)	GI99002Gi18	1999

Andor Gidran-16 (Hercegnő)	GI010160002	2001
Gidran XI-90 (Brokkoli)	GI02090Gi11	2002
Gidran XXIV-28 (Babona)	GI03028Gi24	2003
Siglavy Bagdady Gidran-13 (Harangvirág)	GI030130000	2003
Gidran XXIV-48 (Szépség)	GI04048Gi24	2004
Gidran XXIV-61 (Harangvirág)	GI04061Gi24	2004
Siglavy Bagdady Gidran-19 (Héra)	GI040190000	2004
Gidran Razbeg-48 (Hérics)	GI050480000	2005
Gidran Razbeg-47 (Hóvirág)	GI050470000	2005
Siglavy Bagdady Gidran-17 (Héber)	GI070170000	2007
Gidran-6 (Zsuzsa)	GI070060000	2007
Gidran XXX-44 (Harmat)	GI07044Gi30	2007
Gidran Mersuch-11 (Pehely)	GI080110000	2008
Gidran XXVII-8 (Bokréta)	GI08008Gi27	2008
Balu Gidran-19 (Harangszó)	GI090190000	2009
Gidran XXVII-12 (Bíbor)	GI09012Gi27	2009
Gidran-12 (Anettka)	GI090120000	2009
Balu Gidran-19 (Gréta)	GI100190000	2010
Gidran XXVIII-7 (Hópehely)	GI10010Gi28	2010
Gidran-46 (Boglárka)	GI110460000	2011
Gidran XXX-15 (Póli)	GI12015Gi30	2012
Koheilan Gidran-13 (Andalgó)	GI120130000	2012
Koheilan Gidran-30 (Berkenye)	GI130300000	2013

Mezőhegyesi 8-as kancacsalád, alapító: 553-as sz. kanca a 6. szabad méneseből (sz: 1816)

Gidran XI-3 (Sára)	GI96003Gi11	1996
Gidran Razbeg-16 (Sajna)	GI010160000	2001
Gidran XXII-39 (Sármány)	GI01039Gi22	2001
Gidran Naum-51 (Dingir)	GI050510000	2005
Gidran XXIV-111 (Sárgarigó)	GI06111Gi24	2006
Gidran XXIV-114 (Suhanó)	GI07114Gi24	2007
Gidran XXIV-130 (Fáncsi)	GI07130Gi24	2007
Gidran XXVII-18 (Fahéj)	GI09018Gi27	2009
Koheilan Gidran-53 (Fanni)	GI120530000	2012
Koheilan Gidran-19 (Sárkány)	GI120190000	2012

Mezőhegyesi 9-es kancacsalád, alapító: 574 számú kanca a 7. szabad méneseből. (sz. 1814)

Mersuch Gidran (Tia)	IM042002012	2004
Gidran XXXI-3 (Tiara)	GI13003Gi31	2013

Mezőhegyesi 11-es kancacsalád, alapító: 819-es számú kanca a 6. szabad méneseből (sz: 1815)

Gidran XXIII-21 (Aluka)	GI00021Gi23	2000
Gidran XIX-66 (Aranyos)	GI01066Gi19	2001
Gidran XI-93 (Léva)	GI02093Gi11	2002
Gidran XXIV-36 (Dolina)	GI03036Gi24	2003
Gidran XXIV-29 (Léva)	GI03029Gi24	2003
Mersuch Gidran-21 (Mesélő)	GI040210000	2004
Gidran Cselszövő-23 (Boróka)	GI060230000	2006
Gidran XXVII-8 (Bokréta)	GI08008Gi27	2008
Gidran XXVII-16 (Sellő)	GI09016Gi27	2009

Gidran XXX-8 (Dóra)	GI11008Gi30	2011
Gidran Razbeg II-6 (Lola)	GI120060000	2012
Gidran XXX-22 (Csinos)	GI12022Gi30	2012

Mezőhegyesi 12-es kancacsalád, alapító: 518-as számú kanca a 6. szabad méneseből (sz: 1814)

Gidran XXIII-26 (Rebeka)	GI00026Gi23	2000
Gidran X-43 (Ráhel)	GI03043Gi10	2003
Gidran XXIV-133 (Renáta)	GI07133Gi24	2007
Gidran-34 (Rita)	GI140340000	2014

Mezőhegyesi 13-as kancacsalád, alapító: 405-ös számú eredeti moldvai kanca (sz: 1805)

Gidran XXIV-126 (Sirály)	GI07126Gi24	2007
Gidran XXVII-10 (Fanni)	GI08010Gi27	2008
Gidran XXX-16 (Flóra)	GI12016Gi30	2012

Mezőhegyesi 14-es kancacsalád, alapító: 59-es számú eredeti erdélyi kanca (sz: 1786)

Gidran Razbeg I-15	IM931222006	1993.
Gidran-70 (Árvácska)	GI090700000	2009

Mezőhegyesi 15-ös kancacsalád, alapító: 270-es számú kanca az 5. szabad méneseből (sz: 1810)

Gidran-14 (Udvarhölgy)	GI040140000	2004
Gidran XXIV-114 Luna)	GI06114Gi24	2006
Gidran XXX-3 (Usanka)	GI11003Gi30	2011
Gidran XXX-20 (Uborka)	GI12020Gi30	2012
Gidran XXX-40 (Ujjongó)	GI14040Gi30	2014

Mezőhegyesi 17-es kancacsalád, alapító: 74 Tifle eredeti arab kanca Bábólnáról (sz: 1810)

Gidran XXIII-24 (Szucsavika)	GI00024Gi23	2000
Gidran-3 (Szúnyog)	GI040030000	2004
Gidran XXIV-112 (Szumátra)	GI06112Gi24	2006
Gidran XXVII-19 (Szárca)	GI09019Gi27	2009
Déva Hidran II-1 (Sziszi)	GI12001Dg02	2012
Déva Hidran I-9 (Díva)	GI14009Dg01	2014

Mezőhegyesi 18-as kancacsalád, alapító: Szennyes nevű angol félvér kanca (sz: 1920)

Gidran XI-30 (Illanó)	GI97030Gi11	1997
Gidran XI-81 (Inka)	GI00081Gi11	2000
Gidran XXII-44 (Dallma)	GI01044Gi22	2001
Gidran Razbeg I-8 (Imágó)	GI030080000	2003
Gidran XXIV-103 (Ikon)	GI06103Gi24	2006
Gidran Razbeg II-9 (Idea)	GI080090000	2008
Balu Hidran-36 (Indigó)	GI110360000	2011

Mezőhegyesi 19-es kancacsalád, alapító: Luza nevű angol félvér kanca (sz: 1928)

Gidran XI-26 (Katáng)	GI96026Gi11	1996
Gidran XI-45 (Kedves)	GI98045Gi11	1998
Gidran Razbeg-13 (Kártyavár)	GI010130000	2001
Siglavý Bagdady Hidran-16 (Kelepce)	GI020160000	2002
Gidran XXVIII-31 (Kedves)	GI050310000	2005
Gidran XXIV-146 (Katinka)	GI09146Gi24	2009

Balu Gidran-20 (Kaláris)	GI090200000	2009
Gidran-37 (Kökény)	GI090370000	2009
Gidran XXVIII-6 (Kerítő)	GI10006Gi28	2010
Gidran XXVI-16 (kökény)	GI11016Gi26	2011
Gidran XXVII-37 (Róza)	GI11037Gi27	2011
Gidran XXX-27 (Kökényszem)	GI13027Gi30	2013
Gidran XXIX-30 (Kafka)	GI14030Gi29	2014
Gidran-16 (Rica)	GI140160000	2014
Gidran XXX-42 (Kelevéz)	GI14042Gi30	2014

Mezőhegyesi 21-es kancacsalád, alapító: 206 Carola a Wesselényiek zsibói ménéséből (sz: 1812)

Gidran XXII-33 (Jólélek)	GI01033Gi22	2001
Gidran XXVII-11 (Jázmin)	GI09011Gi27	2009
Gidran XXX-13 (Jutka)	GI12013Gi30	2012

Borodi 1-es kancacsalád, alapító: 52 Sütvény Kormos (sz: 1956)

Gidran XIX-23 (Zárda)	GI97023Gi19	1997
Gidran-12 (Piri)	GI990120000	1999
Gidran X-22 (Pántlika)	GI00022Gi10	2000
Gidran-10 (Bakfis)	GI010100000	2001
Gidran-19 (Zille)	GI050190000	2005
Gidran-31 (Panka)	GI051310000	2005
Gidran-31 (Pirkadat)	GI060310000	2006
Catalin Gidran-53 (Zsófi)	GI070530000	2007
Gidran XXIII-59 (Zefir)	GI08059Gi23	2008
Gidran XXVII-38 (Zúzmó)	GI11038Gi27	2011
Gidran-33 (Törpilla)	GI120330000	2012
Gidran-34 (Zorka)	GI120340000	2012
Gidran-35 (Zsurló)	GI120350000	2012
Gidran-14 (Zita)	GI130140000	2013
Gidran-15 (Zsuzska)	GI130150000	2013
Licino Gidran-12 (Páva)	GI140120000	2014
Licino Gidran-13 (Pehely)	GI140130000	2014
Gidran-15 (Zengő)	GI140150000	2014

Borodi 2-es kancacsalád, alapító: 56 Regöly Kényes (sz: 1979)

Káder Gidran-146 (Kedves)	KB951460000	1995
Déva Gidran II-13 (Kényes)	GI080130000	2008
Déva Gidran-36 (Kincs)	GI050360000	2005
Gidran XXXII-17 (Ketri)	GI100170000	2010
Gidran XXXII-16 (Kecses)	GI100160000	2010
Gidran-30 (Kitty)	GI120300000	2012
Gidran XXXII-3 (Kamilla)	GI13003Gi32	2013

Borodi 3-as kancacsalád, alapító: 58 Regöly Jólány (sz: 1979)

Gidran VIII-9 (Jóság)	SP87009Gi08	1987
Káder Gidran-145 (Jósnő)	KB951450000	1995
Káder-167 (Jessy)	KB981670000	1998
Déva Gidran-15 (Jókedv)	GI010150000	2001
Déva Gidran-19 (Jutalom)	GI010190000	2001
Gidran Déva-6 (Jázmin)	GI060060000	2006
Gidran XXIV-116 (Jegyes)	GI07116Gi24	2007

Gidran XXIV-117 (Júdó)	GI07117Gi24	2007
Balu Gidran-13 (Júlia)	GI090130000	2009
Balu Gidran-16 (Jó tett)	GI090160000	2009
Gidran XXXIII-14 (Johanna)	GI100140000	2010
Gidran XXXII-18 (Jenna)	GI100180000	2010
Gidran XXXII-4 (Jóslat)	GI13004Gi32	2013
Gidran XXXII-1 (Jing)	GI13001Gi32	2013
Gidran XXXII-7 (Jágó)	GI14007Gi32	2014
Gidran XXXII-6 (Jótékony)	GI14006Gi32	2014

Borodi 4-es kancacsalád, alapító: 4 Sütvény Gidran (sz: 1967)

Nincs ismert egyed

Borodi 5-es kancacsalád, alapító: 5 Balotaszállítás Gidran (sz: 1964)

Gidran-13 (Vénusz)	GI970130000	1997
Gidran Déva-21 (Augusztá)	GI000210000	2000
Gidran XXIV-87 (Anna)	GI05087Gi24	2005
Gidran-11 (Alma)	GI090110000	2009
Gidran-19 (Ágota)	GI110190000	2011
Déva Gidran I-4 (Angyal)	GI11004Dg01	2011
Gidran XXVIII-10 (Vívmány)	GI12010Gi28	2012
Gidran XXX-26 (Visszhang)	GI13026Gi30	2013
Gidran XXVII-44 (Angéla)	GI13044Gi27	2013
Gidran XXXI-7 (Adél)	GI13007Gi31	2013
Roven Gidran-2 (Arany)	GI140020000	2014

Borodi 6-os kancacsalád, alapító: 78 Sütvény Ozora (Mályva) (sz: 1961)

Gidran XI-49 (Ozírisz)	GI98049Gi11	1998
My Colt Gidran-6 (Oberon)	GI990060000	1999
Mersuch Gidran-6 (Opál)	GI040060000	2004
Gidran Razbeg II-7 (Táncos)	GI080070000	2008
Gidran XXVIII-36 (Otília)	GI10036Gi28	2010
Gidran XXIX-19 (Opera)	GI13019Gi29	2013
Gidran XXX-38 (Orsó)	GI14038Gi30	2014

Borodi 7-es kancacsalád, alapító: 82 Sütvény Gidran (Szímia) (sz: 1967)

Gidran XI-39 (Nimfa)	GI97039Gi11	1997
Gidran XXIV-3 (Nóra)	GI03003Gi24	2003

Borodi 8-as kancacsalád, alapító: 8 Bugac Gidran (sz: 1962)

Gidran XI-1 (Merlin)	GI96001Gi11	1996
Gidran XXI-43 (Mária)	GI02043Gi21	2002
Nyolcas	BS022890000	2002
Koheilan Gidran-27 (Mókás Madonna)	GI120270002	2012
Licino Gidran-14 (Maja)	GI140140000	2014

Kisbéri eredetű 9-es kancacsalád, alapító: 1048 Szikrázó I-84 (Bóbita/Queen) (sz: 1991/1852)

Gidran XXVII-23 (Bokréta)	GI09023Gi27	2009
---------------------------	-------------	------

Borodi 11-es kancacsalád, alapító: 11 Kalocsa Gidran (sz: 1963)

Úgy tűnik kihalt!

Borodi 12-es kancacsalád, alapító: 12 Kiskunhalas Gidran (sz: 1964)

Úgy tűnik kihalt!

Borodi 14-es kancacsalád, alapító: Regöly Gidran (Iram) (sz: 1968)

Déva Gidran-71 (Isabeau)	GI970710000	1997
Gidran-19 (Lejla)	GI030190000	2000
Gidran Déva-18 (Linda)	GI000180000	2000
Gidran XXVIII-33 (Veronika)	GI050330000	2005
Gidran XXIV-121 (Igaz)	GI07121Gi24	2007
Gidran XXVI-8 (Írisz)	GI09008Gi26	2009
Gidran XXVIII-4 (Iduna)	GI10004Gi28	2010
Gidran-25 (Viola)	GI110250000	2011
Gidran Razbeg-48 (Izolda)	GI120480000	2012
Déva Gidran-17 (Luca)	GI130170000	2013
Gidran XXX-39 (Imádság)	GI14039Gi30	2014

Borodi 16-os kancacsalád, alapító: 16 Solt Gidran (sz: 1969)

Gidran-34 (Erzsike)	GI050340000	2005
---------------------	-------------	------

Borodi 17-es kancacsalád, alapító: 17 Bátya Gidran (sz: 1960)

Mabrouk Gidran-20 (Bolondos)	SP900200000	1990
Gidran XXX-19 (Blanka)	GI12019Gi30	2012

Borodi 18-as kancacsalád, alapító: 18 Fürged Szellő (sz: 1972)

Gidran XIX-41 (Szófia)	GI99041Gi19	1999
Gidran XXIII-27 (Szerető)	GI00027Gi23	2000
Siglavý Bagdady Gidran-11 (Szeletke)	GI030110000	2003
Gidran XXIV-115 (Shagira)	GI07115Gi24	2007
Mersuch Gidran-50 (Szonja)	GI070500000	2007
Gidran XXX-7 (Szandra)	GI11007Gi30	2011

Borodi 19-es kancacsalád, alapító: Hajós Juci (sz: 1962)

Gidran XIX-34 (Zsinór)	GI98034Gi19	1998
Gidran XXVII-39 (Zsinat)	GI11039Gi27	2011
Gidran-18 (Zsineg)	GI140180000	2014

Népies 22-es kancacsalád, alapító: 1151 Gidran X-7 (Dalova) (sz: 1991)

Gidran XIX-18 (Zelda)	GI97018Gi19	1997
-----------------------	-------------	------

Népies 23-as kancacsalád, alapító: Gidran Perzsi (sz.1991.)

Gidran-48 (Pöttyi)	GI090480000	2009
Gidran XXX-11 (Pipitér)	GI12011Gi30	2012

1.5.2. A fajta genealógiai vonalai

A genealógiai vonalak a fajta identitás mellett párosítási segédeszközként is szolgálnak. A rokontenyésztés elkerülésében, a genetikai variabilitás fenntartásában fontos szerepet játszanak. A fajta három genealógiai vonalának alapítóját a huszadik század fordulója előtt jelölték ki, de a „C” vonal az első világháború utáni kényszerű létszámfogyatkozást követően került vissza törzsménként az öt generáción át Ausztriában tenyésztett 725 Gidran XXXIV-3 nevű országos fedezőmén (Gidran III. néven honosították) révén. A mén 1920-ban Karintiában született. Az „A” vonal alapítójának tekinthető Gidran XXXI. Született 1863-ban.

A „B” vonal alapítója lett GIDRAN XLII. Született 1881-ben.

A „C” vonal alapítója lett a GIDRAN XXI. Született 1863-ban.

A mai ménpark jelentős számú, ami a genetikai diverzitás fenntartása miatt roppant fontos a veszélyeztetett fajtaánál. A tenyésztőbizottság különös figyelmet fordít arra, hogy egy-egy mén más ménnek hátrányára ne kapjon túlzott szerepet. Ez megfelel a génmegőrzés szabályai szerinti tenyésztés elvének.

A „A” genealógia vonalba tartozik

3380 Gidran XI-11 (Misi) (Gidran XXXI tm.)

3832 Gidran XI-32 (Regölő) (Gidran XXIX tm.)

3833 Gidran XI-33 (Sárány) (XXXII tm.)

4473 Gidran XXII-16 (Suttyó)

4632 Gidran XVI-19 (Szikra) (Gidran XXVI tm.)

4659 Gidran XIX-69 (Muskétás) (Gidran XXX tm.)

Gidran XXXII-15 (Sebes)

„B” genealógiai vonalba tartozó mének

Gidran XXXI-30 (Mózes)

4883 Gidran XXIV-26 (Széptevő)

5006 Gidran XIII-28-18 (Nimród)

5049 Gidran XXIV-79 (Marci)

5204 Gidran XXIV-24 (Papika)

5435 Gidran XXIV-145 (Cinkos)

5437 Gidran XXIV-127 (Szelíd)

5438 Gidran XXIII-49 (Atamán)

„C” genealógiai vonalba tartozó mének

4053 Gidran XVIII-48 (Rettenetes) (Gidran XXVIII tm.)

5373 Gidran XXVII-4 (Bohém)

5436 Gidran XXVII-15 (Mokány)

A fajta genealógiai vonalába nem sorolható mének

3203 Déva Gidran-13 (Riadó) (Déva Gidran I. tm.)

5544 Gidran Razbeg I-12-44 (Mytok)

4630 Gidran Razbeg I-4 (Nepomuk)

4849 Gidran Razbeg I.-2 (Sobri)

5244 Déva Gidran I-40 (Diabló)

5381 Déva Gidran I-31 (Ritmus)

5593 Déva Didran-17 (Színész)

Roven Gidran-42 (Maximum)

4694 Balu xx

5091 Koheilan Karsaly

5140 Hermann xx

5220 Licinio xx

1.6. A gidrán fajta küllemi leírása

A bírálat tárgya	Kívánatos	Elfogadható	Nem megfelelő
Összbenyomás	Erőtéljes, acélos szervezetű, szikár, atletikus megjelenésű középnehéz háttas és könnyű fogatló típusú, elegáns anglo-arab jellegű lófajta. Elő súlya 540-580 kilogramm.	Kevésbé elegáns, a gazdasági típus felé mutató, ha a többi feltételeknek eleget tesz.	Durva, heterogén, laza szervezetű, vagy túl finom, kistermetű, csont- és izomszegény.
marmagasság bot, cm	mének 165-168	mének és 162-160	160 cm botmagasság alatt, a kívánatoshoz képest nagyfokú aránytalanság az egyes méretek között. 170 centiméter alatti övméret. 19 centiméter alatti szárkörméret
	kancák 162-165	kancák	
marmagasság, szalag cm	173-180	160-168 ha az egymáshoz viszonyított arányok megfelelnek	
övméret, szalag	195-200	185-200	
szárkörméret, szalag cm	21,5-22,5	20-21,5	
		19,5-20 158 cm	
Fej	Középmagasan tűzött, testtömeggel arányos, általában egyenes homlok-orrhát vonalú. Néha erőteljesebb, vagy kissé finomabb fej előfordul, ám mindig száraz, kint ülő nagy szemekkel, tág ornyílásokkal jellemezhető. Hossza 60-63 centiméter. A homlok szélessége 22-24 centiméter	Az alapító ősök közötti sok spanyol-nápolyi típusba tartozó kanca (sőt néhány a fajtakialakulás során alkalmazott mén miatt kisfokú burkoltság, enyhén domború, vagy homorú profilvonal, alacsony fejtűzés előfordulhat, elfogadható	Durva, otromba, vagy nagymértékben burkolt, bennülő apró szemekkel, kos- vagy ékfaj, magas fejtűzés
Nyak	Középmagasan illesztett hosszú, jól ívelt nyak, finom, vékony szálú sörény- és farokszőrök. Hossza 93-97 centiméter, de soha nem lehet elég hosszú.	Nem eléggé hosszú, de jól izmolt és ívelt.	Alacsony illesztett, izomszegény "hegedű"- vagy "szarvasnyak", vagy nagyon rövid, egyenes "deszkanyak".
Mar	Kifejezett, hosszan hátba-nyúló, jól izmolt.	A kívánatosnál kevésbé hosszú vagy kifejezett, ha izmoltsága megfelelő.	Izomszegény, rövid "púpos" vagy süppedt.
Hát	Közepes hosszúságú, széles, jól izmolt. Hossza 85-90 centiméter. Egyenes. A törzs hosszúsága 165-169 centiméter.	A kívánatosnál kissé rövidebb vagy hosszabb, kismértékben előre mélyedt.	Izomszegény. Hosszú, hajlott, vagy "pontyhát".
Agyék	Rövid, feszes, jól izmolt.	A kívánatosnál hosszabb, ha elég feszes és izmos.	Hosszú, laza, izomszegény, vagy "pontyágyék".
Far, comb	Terjedelmes, hosszú, széles, jól izmolt. Hosszúsága 54-55 centiméter, szélessége 57% $\frac{53}{23}$ centiméter	Nem elég hosszú, de jól izmolt "dinnyefar", kissé csapott, ha elég hosszú és izmolt.	Rövid, keskeny, izomszegény, vízszintes, erősen csapott vagy barázdált.
Szügy	Széles, elég mély és jól izmolt.	A kívánatosnál a széles felé való eltérés.	Keskeny, izomszegény „kasszügy”.
Mellkas	Mély, közepesen dongás, hosszú lapátos porci tájék. Szélessége 45-47 centiméter, szélessége 74-78 centiméter.	Terjedelmes, erősen dongás, kevésbé mély.	Lapos, sekély, rövid lapátos porci tájék, "fűzött mellkas".
Nemi szervek	Szabályos, ép, mindennemű sérüléstől, betegségtől mentes.		Bárminemű morfológiai vagy egészségügyi rendellenesség.
Lapocka, felkar	Hosszú, dölt, izmos, szabad mozgást lehetővé tevő.	A kívánatosnál kismértékű eltérés.	Rövid, meredek, izomszegény, "kopár" lapocka, nem elég szabad, "zárt" könyökizület.

A bíráló tárgya	Kívánatos	Elfogadható	Nem megfelelő
Lábtő, szár, boka, csüd, paták	Terjedelmes, tiszta, szikár ízületek, tiszta, száraz, jól illesztett és inalt, közepes hosszúságú száraz, szabályos szögelésű közepes hosszúságú csüdök, a testtömeggel arányos méretű szabályos, ép paták. A csüd vízszintessel bezárt szöge az elülső lábakon 43-45 fok a hátulsó lábakon 46-48 fok.	Kisfokban burkolt ízületek és száraz, a kívánatosnál hosszabb, vagy rövidebb csüdök, ha a szögelés jó, javítható patarendellenességek. Idősebb lovaknál a munka általi elhasználódások, ha az a rendeltetészerű használatot nem befolyásolja.	Erősen fűzött, hosszú, gyengén inalt, vagy burkolt, csontkinövéses száraz, túl hosszú vagy túl rövid csüdök, meredekség, dús bokaszőrök, nem javítható alkati patahibák (bakpata, tele-talpúság stb.).
Csánk	Terjedelmes, tiszta, száraz, torzulásmentes. A csánkizület szögellése 147-148 fok.	A kívánatosnál kisebb terjedelmű, a természetes elhasználódásnak megfelelő mértékű deformációk.	Rövid, keskeny, vagy kivágott, nyitott csánk, nagyfokú burkoltság, súlyos deformációk.
Lábszerkezet	Elöl, hátul szabályos.	Elöl: kismértékű franciásság, az elhasználódással arányban álló rokantság. Hátul: kismértékű kardosság, tehenesség, vagy nyitott csánk.	Súlyos mértékű lábszerkezeti hibák, a használat által nem indokolható mértékű elhasználódottság, patológiai esetek.
Mozgás	Lendületes, szabályos, egyenes vonalú, laza, hosszú, tért nyerő lépés és ügetés, a hátulsó lábak lépják át az elülsők panyomát.	A szabályos vonaltól kissé eltérő, ha egyébként elég lendületes és tért nyerő, vagy kevésbé lendületes, de szabályos és haladós.	Rövid, kötött, aprózó mozgás, a szabályostól nagymértékben eltérő láb-előre vitel, rugalmasság hiánya, sántaság.
Szín	Arany-, vörös- vagy bronz- sárga szín, a fejen csillag vagy keskeny hóka, a lábakon kevés, nem nagy kiterjedésű jegyekkel.	A sárga bármely árnyalata, tűzöttség, "mosott" sörény és farok, sok, nagy terjedelmű jegyek	Bármely, a sárgától eltérő szín, vagy tarkaság.

1.7. Értékmérő tulajdonságai

A XIX. század utolsó évtizedére a fajta kialakulása, értékmérő tulajdonságainak rögzülése befejezettnek volt tekinthető. Ekkor uralkodó volt a pedigrében az angol telivér, aminek hatására kifejezetten elegánsná vált. A **nemességet** tükröző, **roppant kitartó** és **jól ugró** sárga ló a hadsereg tisztikarának kedvelt lova lett, megbecsülésnek örvendett. Mai szóhasználattal élve kitűnő sportteljesítményét mutatott.

A fajtának **kiváló a munkakészsége, ugróképessége és állóképessége**. Mindezt bizonyítják a military sportban elért nemzetközi sikerek, a hazai díjugrató szakágban mutatott teljesítménye. Munkakészségét és állóképességét bizonyítja a lovastúrizmusból és a különböző lovasiskolákban napról-napra, több évtizede teljesítő lovak sora. E tulajdonságainak genetikai megalapozottságát bizonyítja, hogy a XX. század fordulója óta folyamatosan tetten érhető a fajtának ezek az eredményei. Legutóbb 2016 őszén szerepelt sikerrel gidrán ló a fiatal lovak military világbajnokságán. **Gyorsaságát** bizonyítja, hogy egyes egyedek a nemzeti vágta résztvevői, több esetben döntősei.

2.A fajta tenyészcélja

A fajta egyéni arculatát adja az az emberiség örökségét jelentő gazdag génkészlet, ami a fajtában megtalálható. Ez képesíti a fajtát az értékmérő tulajdonságai biztos átörökítésére, ami megnyilvánul a sportszakági sikerekben, a turizmusból, a lovardákban, a rendőrségnél teljesített megbízható munkában. Ennek az örökletes alapnak, az értékmérő tulajdonságoknak, a fajtára jellemző genetikai szerkezetnek a megőrzése a legfőbb tenyészcél, amit áldozatvállalással is őrizni kell az utánunk jövő generáció számára.

Ez a tenyészcél akkor tud megvalósulni, a génvédelmi munka akkor lesz sikeres, ha az eredeti tulajdonságok mindegyikére (vagy többségére) szelektáló használati módokban teljesítenek a lovak. Ebben a munkában nem adható fel a közös eredet, a meglévő kancacsaládok, genealógiai vonalak végsőkig történő védelme, fenntartása.

3. Tenyésztési módszerek

3.1. *A fajtatiszta tenyésztése* elsődleges tenyésztési módszer a fajta tenyésztése során. Vértisztításra az utóbbi 40 évben többször került sor, amikor is a Meztőhegyesről elkerült (Romániába, kisebb számban Bulgáriába) lovak ivadékaiból évtizedek múltán fajtatiszta egyedek kerültek megvásárlásra. Ez a jövőben is előfordulhat, amennyiben a genetikai variabilitás megőrzése, vagy a rokontenyésztés elkerülése erre ösztönzően hat.

3.2 *A génimmigrációt* a fajta nem kerülheti meg, mert anglo-arab jellegű (vagyis a kialakulás során, 1785-1854 között, az alapító kancák, továbbá az alkalmazott mének között, nem csak angol telivér és arab telivér kapott szerepet) és ezt a jellegét továbbra is meg kell őrizni. Ez annyit tesz, hogy a fajtatiszta tenyésztés elsődlegessége mellett, az egyed típusától függően időnként cseppvérkeresztezként a shagya arab (esetleg arab telivér), az angol telivér, a versenyfélvér, az anglo-arab mének használata válik szükségessé. A megjelölt fajták esetében azonban a fajtán belüli egyediségen, az egyedi megfeleléségen van a hangsúly. A cseppvérkeresztezés elvételéből következően (a régi mezőhegyesi tenyésztési gyakorlatot követve) a folyamatos „visszazárás” szükségszerű. A cseppvérkeresztezésből származó egyedek közül szelekciót követően többnyire a kancák kerülnek be a törzsállományba, de a sportra való alkalmasság, a teljesítmény tekintetében legerősebb szelekciós nyomásnak kitett mének is szóba jöhetnek.

A kancák örökítésben betöltött különleges szerepére és a genealógiai vonalak megőrzésére tekintettel előfordulhat shagya arab-, angol telivér-, anglo-arab kancák gidrán ménekkel történő fedeztetése, de ez csakis ménelőállítás céljából történhet meg. A fajtának meglévő történelmi kancacsaládjait, a Borodpusztán kialakult kancacsaládokat, a civil tenyésztésszervezés idején létrejött pár kancacsaládot tovább bővíteni nem kívánjuk. Újabb kancacsaládok kialakítása nem kerülhet szóba. Az ilyen célpárosítások elbírálása minden esetben a tenyésztőbizottság feladata, és annak egyetértő határozatával történhet meg.

A méneskönyv 2005. évi lezárásakor elfogadott (a fajta rendezési elve fejezetnél felsorolt) kancacsaládok, végérvényesek, azok számának növelése nem indokolt, a génmegőrzés szabályai szerinti tenyésztéssel és a hagyományának őrzésével sem összeegyeztethető. A fogalomná váló gidrán fajtanevet csak az az egyed viselheti, amelyik anyai oldalon visszavezethető e méneskönyvben (és a tenyésztési programban is) feltüntetett kancacsalád (alapító) valamelyikére, és a fajtában engedélyezett méntől származik.

Ha a fent nevezett családok a kipusztulás sorsára jutnának, továbbá ha ez több kis létszámú családdal is megtörténne, az egyrészt a családra jellemző génállomány elvesztését, szegényedését, másrészt a fajtában a beltenyésztettség növekedését, továbbá a fajta identitásának megkérdőjelezhetőségét eredményezné.

A kancacsaládok mellett a fajta eredeti kiváló tulajdonságainak magas színvonalon történő megőrzésében elvülhetetlen szerepet játszanak a Gidran Seniorra visszavezethető genealógiai vonalak, illetve azokat képviselő apaállatok. A rokontenyésztés lehetőség szerinti távoltage tartásával a genealógiai vonalak közötti egyensúlyt tartani célszerű, de az nem mehet a használati érték rovására.

A fajta közismerten sárga színű. Ezt a hagyományt követni kell, ez hozzátartozik a gidrán fajtaazonosságához, de egyben korlátozza a cseppvérkeresztezésre alkalmas mének használati körét. Különleges esetben, **több lépcsős döntéshozatalt követően**, kizárólag cseppvérkeresztezésre szóba jöhet nagy használati értékét bizonyítottan örökíteni képes pej, vagy fekete színű mén is. A megszületett csikó csak akkor kaphat fajtajeles bélyegzést, ha sárga színű. Sárgától

eltérő színű ivadék fajtajellel nem kerülhet tartós megjelölésre, de a kancaivadék a gidrán méneskönyv mellékletébe felveendő. Ezeknek gidrán ménektől született sárga színű ivadécai fajtajellel bélyegezhetők és a főtörzskönyvbe felvehetők.

3.3. A vonaltenyésztés, vonal fenntartás elvei a fajtában

A tenyésztési engedéllyel rendelkező ménék párosításánál szem előtt kell tartani a génmegőrzési feladatokat. Mindegyik genealógiai vonal megőrzése, egyensúlyának fenntartása indokolt a jövőben is. A genetikai variabilitás megőrzése, a génveszteség elkerülése érdekében fontos genealógiai vonalakként több mén folyamatos tenyésztésben tartása. Az azonos származású állélek feldúsulása, vagyis a genetikai diverzitás csökkenése miatt vérvonalak kialakítása nem indokolt a fajta egyik genealógiai vonalában sem.

Elvként követendő, hogy ménnevelésre a legjobb örökítő erejű és egészen kiváló fenotípusos értékű kancákat kell használni.

4. Törzskönyvezés

4.1. Állományba vétel feltétele hazai tenyésztésű egyedek esetén

A fajtába született csikók tenyészkancaiként állományba vétele (törzskönyvi ellenőrzésbe vétel) a tulajdonos kezdeményezésére történik és a gidrán kanca 3 éves korának betöltése után lehetséges. Egyesületi tagsági viszonnal rendelkező tenyésztő esetén a tenyésztő jelzi a kanca tenyésztésbe-vételi szándékát, egyidejűleg megadja a ló nevét és azonosító számát, továbbá a lóútlevél származásra vonatkozó adatainak másolatát. Fakultatív alapon a kanca 3-5 generációs származási lapja, vagy a származási lapos lóútlevel másolata is benyújtható.

Tagsági viszonyt kezdeményező tenyésztő esetén szükséges a tenyésztőszervezetbe való belépési nyilatkozat, amihez mintegy állomány-bejelentő lapként be kell nyújtania a gidrán kanca hitelt érdemlő származási igazolását. (származási lapos lóútlevel vagy korábbi származási lap.) Tagsági viszonyt létesíteni nem szándékozó, de lova törzskönyvi ellenőrzésben tartását kérő tenyésztőre a fentiek vonatkoznak azzal, hogy törzskönyvezésre vonatkozó költségtérítések másképpen érintik, mint a tagsági viszonyt létesíteni szándékozó tenyésztőt. A díjszabásról az egyesület honlapján tájékozódhatnak a tulajdonosok. A dokumentumok benyújtását követően a tenyésztésvezető elbírálja a ló méneskönyvbe való felvételének lehetőségét és megküldi a jelentkezőnek a tagsági viszonyt létesítéséhez szükséges számlát, továbbá az alapszabályt, a tenyésztési programot, vagy azoknak a honlapon való elérhetőségét, egyben felhívja a figyelmét a kanca munkakészség-vizsgájának fontosságára, amit rendszeresen meghirdetett tenyészszemlék valamelyikén tehet le. Az éves tagdíj befizetésével a tulajdonos megerősíti belépési szándékát és igazolja, hogy megismerte az alapszabályban és a tenyésztési programban foglaltakat, azt tudomásul vette és elfogadja. Ezzel a ló állományba vételre kerül.

A ménék állományba vétele hasonló módon történik azzal a különbséggel, hogy valamennyi ménnek a tenyésztési program STV-re vonatkozó részében foglaltak szerint vizsgát kell tenniük. Eredményes vizsga hiányában a ménék nem kerülnek törzskönyvi ellenőrzésbe, apaméni tevékenységet nem folytathatnak. A vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint a lóútlevel tulajdonos általi birtoklása a ménekre is kiterjed.

A gidrán állományt a Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület (továbbiakban Egyesület) a gidrán méneskönyvben tartja nyilván.

A közhitelűség megteremtése érdekében valamennyi a méneskönyvben szereplő kancát a vonatkozó szabvány szerint törzskönyvi ellenőrzés alatt kell tartani. Amennyiben a törzskönyvezést az Egyesület megbízottja útján végzi, úgy a törzskönyvi adatok gyűjtését és az Egyesület felé történő adatszolgáltatást (az Egyesület tagjainak kancáira) a Közgyűlés felhatalmazása alapján az Egyesület megbízási szerződés keretében rendeli meg.

4.2. Állományba vétel feltétele külföldi tenyésztésű, import egyedek esetén

A génkészletek felderítése kapcsán külföldről bekerült fajtatiszta egyedeknek az eredő méneskönyvre visszavezethetőnek kell lennie. Az anglo-arab jelleg fenntartása érdekében beszerzett, fentebb már megnevezett genotípusú egyedeknek fajtajuk méneskönyvében kell szerepelniük. A hazai méneskönyvbe csak honosítást követően kerülhetnek be, a hazai tenyésztésű egyedkéhez hasonló folyamaton keresztül azzal a kiegészítéssel, hogy valamennyi import egyed lehetőleg öt generációs származási igazolását (ha a lóútlevélben nincs feltüntetve, akkor származási lap csatolásával) be kell nyújtani a tenyésztőszervezethez.

Mének a külföldön megszerzett tenyésztési engedélyük hitelt érdemlő dokumentálása esetén állományba kerülnek, egyúttal tenyésztési engedélyt kapnak, de elvárás, hogy a soron következő legközelebbi tenyészszemlén bemutatásra kerüljenek és a vérmérsékleti-kezelhetőségi vizsgán, továbbá küllembírálaton keresztül essenek. E szemle eredményétől függően, alapos indoklás mellett tenyésztési engedélyük bevonható. A külföldön készségvizsgát tett mének hazai készségvizsgálója ajánlott! A külföldön törzsménzámmal rendelkező mén a hazai tenyésztésben új törzskönyvi számot kap, de neve után zárójelben fel kell tüntetni az eredeti törzsménzámmát az ország betűjelével együtt Pl. Gidran XXIV (e Gidran XXXIX Ro). Az importból származó lovaknak az eredeti nevét meg kell tartani.

4.3. A főtörzskönyvbe kerülés szabályai

A méneskönyvben (főtörzskönyvben) kerül nyilvántartásba az a gidrán ló, amelyik anyai oldalon visszavezethető a kancacsalád alapítókra, az elfogadott kancacsaládok valamelyikébe tartozik. Apai oldalon a három genealógiai vonal valamelyikéhez sorolható, tenyésztésre engedélyezett mén, illetve tenyésztési engedéllyel rendelkező cseppvérkeresztezésre használt méntől, vagy leszármazottjától eredeztethető.

4.3.1. Nukleusz minősítés ismérvei

A nukleusz állomány kialakításának az elve a tenyészcélből következik, vagyis az állomány lehető legnagyobb genetikai diverzitását kell fenntartani. Ennek figyelembe vételével a nukleusz állomány a fajta kiemelt genetikai képességgel rendelkező állománya, többnyire (nem kizárólagosan) ebből a körből kerülnek ki a fedezőménnek. Feladata a fajta génmegőrzés szabályai szerinti fenntartására.

A nukleusz állomány a fajta kiemelten szelektált állománya, amelyben többnyire a fajta valamennyi rendelkezésre álló kancacsaládjából kell egyedeknek lenni és lehetőség szerint a genealógiai vonalakra (a kancák apai származása szerinti megoszlása) is tekintettel kell lenni. Egyébként a fajta rendkívül kevés egyedszámából következő veszélyeztetett állapota arra ad felhatalmazást, hogy a legtöbb egyed a nukleusz csoportba essék. Kivételt képezhetnek a népes kancacsaládok egymással rokonságban lévő egyedei közül azok, amelyeknek itt szerepeltetése a diverzitás nézőpontjából értékelve szükségtelen. Nagyon kevés egyedszámú kancacsalád esetén az egyedek többségét, vagy valamennyit nukleusz minősítéssel kell illetni.

A fajta nukleusz állománya az állami ménesben, a magántulajdonú tenyészetekben található, a genetikai diverzitást maximálisan reprezentáló egyedekből tevődik össze. Ez az állomány összetételében folytonosan változhat, mert egy-egy egyedről bebizonyosodhat a feltételezettnél nagyobb, vagy kisebb tenyészértéke, vagyis indokolatlan lehet a nukleusz egyedek között tartani, vagy éppen indokolt lehet a nukleusz egyedek közé sorolni. A törzsállomány létszáma ennek megfelelően változó, de mindig a megismert genetikai értéktől válik függővé. A nukleusz tenyészetekben indokolt tartani a génmegőrzés szabályai szerinti legjobb tenyészmeneket is.

Nukleusz állományba 1-1 kanca is tartozhat, ha bebizonyosodik a feltételezettnél nagyobb tenyészértéke, vagy/és feltűnően ritka genotípust képvisel. A nukleusz állományok köréből kikerül az egyed, ha kiderül örökítő erejének gyengesége.

A nukleusz állomány mellett megkülönböztethető a nukleusz tenyészet (törzstenyészet) is, amelyik a fajta legmagasabb genetikai értékét képviselő (és bőséges diverzitást mutató) tenyészállataival rendelkezik. A genetikai értéken túlmenően a nukleusz tenyészetek kijelölésének szempontjai közé tartozik még

- a tartástechnológiai előírások betartása,
- a csikónevelés rendje,
- a takarmányozás színvonala,
- a használati formában megmutatkozó magasabbrendűség,
- a szakmai felkészültség.

A nukleusz tenyészeteknek a törvényileg szabályozott ENAR adatokon túl házi törzskönyv vezetése ajánlott, amiben az állat elsődleges és másodlagos értékmérő tulajdonságairól pontos feljegyzéseket célszerű vezetni. Ezek a tájékoztatások hozzájárulhatnak a valóban körültekintő szelekciós folyamatok elvégzéséhez, a tenyészérték-becsléshez. A nukleusz tenyészetek nem élő múzeumokként működnek, hanem a génmegőrzéssel fenntartott régi háziállatfajtánkat egykori használati értéke figyelembe vételével, a tenyésztési és tartástechnológiai részekben meghatározottak szerint tenyésztik.

A nukleusz tenyészet köréből kikerül az a tenyészet, ahol tartás-takarmányozás, a szakmai színvonal nem éri el a kívánatos szintet.

4.3.2. Fajtafenntartó minősítés ismérvei

Fajtafenntartó állományba sorolandók azok egyedeket, amelyek ugyan a méneskönyvbe/fő-törzskönyvbe tartoznak, de a nukleusz állomány kritériumainak nem felelnek meg. Ennek az állománynak a genetikai értéke a nukleusz után következik. A fajtában van néhány kancacsalád, amelyik igen terebélyes (pl. mezőhegyesi 2-es, mezőhegyesi 3-as, mezőhegyesi 4-es, mezőhegyesi 7-es, borodi 1-es), ezért a genetikai diverzitás nézőpontjából nem indokolt minden egyedét a nukleusz állományban tartani (több féltestvér, vagy teljes testvér, egy kancának több kancái-vadéka, stb.). Ezekből a tenyésztés szempontjából nem elsődleges fontosságú egyedeket a fajtafenntartó állományba célszerű áthelyezni.

A fajtafenntartó és a nukleusz állomány között folyamatos átjárás lehet, a nukleusz állomány jellemzésénél leírtak miatt. A fajtafenntartó állomány kancái után is születhetnek a fajtafenntartás szempontjából nélkülözhetetlen, nagy genetikai és használati értékű mének.

Ha bármilyen okból számottevő veszteség érne a nukleusz állományt, akkor a fajtafenntartóból pótolható a létszáma. A fajtafenntartó állomány is elválaszthatatlan része a génmegőrzési programnak.

A magántulajdonban álló, többnyire néhány kancás tenyészetekből felépülő törzsállomány sorolható többnyire a fajtafenntartó tenyészetek közé, a nagyobb tenyészetekből azok, amelyek nem felelnek meg a nukleusz tenyészet által támasztott követelményeknek, de státuszuk változhat.

Tenyésztésszervezési kérdések, feladatok tekintetében a tenyésztőszervezet nem tesz különbséget a nukleusz és fajtafenntartó állomány, illetve tenyészet között.

4.3.3. A törzskönyvi osztályba sorolás rendje

A tenyésztési engedélyt szerzett egyedeket az Egyesület tenyésztői bizottsága - származás

- ✓ Küllem
- ✓ Mozgás

- ✓ Saját teljesítmény (STV, sport, használatban mutatott teljesítmény, mint lovastúrizmus, lovardai munkák stb.)
- ✓ Ivadékok minősége

szempontok szerint minősíti:

A ménvizsgát tett egyedek országos fedező mén besorolást kapnak és ellátják apaméni szolgálatukat. A fajta tenyésztőbizottsága egyöntetű javaslata esetén a kiemelkedő teljesítményt mutató, vagy örökítő ménnek törzsmén besorolást kapnak.

A törzsmének — felállítási helyüktől függetlenül — a hagyományos nomenklatúra szerinti törzsmén nevet és törzsmén számot kapnak. Ha úgynevezett nemesítő mén után kerül törzsménként felállításra egy fedező mén, akkor a törzsmén neve a fajtában első alkalommal használt név lesz. A későbbiekben az adott vonalból következő mén a törzs nevéhez illesztett, folytatlagosan következő római számot (törzsmén számot) kap. A törzsmének neve után a származási lapokon a **tm.** megjelölést kell alkalmazni.

A kancák állományba-vétele 3 éves korban történik. A származás alapján a tenyésztésbe állított kanca a Tenyésztési Szabályzat szerint a törzskönyv fő részébe (főtörzskönyvbe) kerül, hiszen a gidrán méneskönyv nem tartalmaz mellék részt (előtörzskönyv/melléktörzskönyv), de vezet regisztert, amelyben a lentebb körülírásra kerülő kancák tenyésztési és teljesítményvizsgálati adatait tarja nyilván. A kancák törzskönyvbe sorolásánál, különböző minősítési szempontok együttes figyelembe vételével, három alaposztályzat kerül meghatározásra. Úgy, mint

Osztály	Méret	Küllem	Mozgás
I.	ST	75 p<	40 p.<
II.	ST+ 3/0,5 cm	66-75 p.	36-40 p.
III.	ST+3/0.5cm	< 66 p.	< 36 p.

A mozgás megítélésekor célszerű a vágтамunkát is figyelembe venni, ezzel bővíteni a mozgásbírálat szempontjait.

A fentiekben túl bevezetett minősítések:

Elit kanca I. osztályú minősítésen túl valamely szakág nehéz kategóriájú országos bajnokságában pontszerző, vagy helyezett eredményt ért el. Kiválthatja ezt legalább 2 ivadéka, ha országos versenyeken (teljesítményvizsgán) saját osztályában helyezett. A minősítés elismeréséhez a kancát ismételt küllemi és mozgásbírálatra kell felvezetni.

Tenyésztési elit kanca I. osztályú minősítésen túl legalább 6 megszületett csikójából 3 méneskönyvi kanca, vagy bejelentett sportló, esetleg közülük egy, a fajtában tenyésztésre elfogadott fedezőmén. A minősítés elismeréséhez a kancát ismételt küllemi és mozgásbírálatra kell felvezetni.

Szuperelit kanca I. osztályú minősítésen túl saját maga, vagy legalább egy ivadéka valamely sportág országos bajnokságában, vagy ennél magasabb szintű nemzetközi versenyen szerepelt. A minősítés elismeréséhez a kancát ismételt küllemi és mozgásbírálatra kell felvezetni.

4.4 Gidrán genetikai háttérű egyedek regisztere

✱ *A bekerülés feltételei*

A Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület nyilvántartja a többszörös feltételnek megfelelő, de nem sárga színű, cseppvérkeresztezésre használt ménnek nem sárga színű kancái-ivadékait (ménivadékok a fajta ménaspiránsai sem lehetnek). Ezek fajta-jelet nem kapnak, jelölésük transzponderrel történik, az útleveiben fajtamegjelölést nem, csak származásigazolást kapnak. Tenyésztésbe a tenyészszemle eredményétől függően kerülhetnek.

Gidrán ménnel történt párosításukból született sárga csikók a méneskönyvbe (főtörzskönyvbe) kerülnek, az útleveiben gidránnak neveztetnek és bélyegzésük a hagyományos rend szerint történik.

4.5. A törzskönyvből történő kikerülés szabályai

A törzskönyvből az adott ló a tulajdonos kezdeményezésére kerülhet ki. Az éves tagdíj befizetésének elmulasztása a törzskönyvben tartás megszüntetésére vonatkozó szándéknyilatkozatnak is tekintendő.

Kikerül a törzskönyvből a bizonyítottan meddő, a genetikai terheltséggel rendelkező kanca vagy az a kanca, amelyik csikóiban a fajtajellegtől eltérő tulajdonságokat örökít, különös tekintettel a kezelhetőségre, vérmérsékletre és a munkahasználati tulajdonságokra.

4.6. Származás-nyilvántartás

↗ 4.6.1. A kancafedeztetés, termékenyítés nyilvántartása

A LÓINFORM (a tenyésztési hatóság és a faji szövetség által közösen kifejlesztett, a tenyésztésszervezési eljárásokat meghatározó és lekövető nyilvántartási rendszer) rendszerben használatos fedeztetési/termékenyítési jegy alapján.

A termékenyítés alaphozonylata a termékenyítő állomáson kiállított termékenyítési jegyzőkönyv. A termékenyítési jegyzőkönyv 4 példányos bizonylat, amelynek 1. és 2. példánya a törzskönyvező szervezeté, 3. példánya a termékenyítő állomása, 4. példánya a kancatulajdonosé, ez az úgynevezett fedeztetési jegy.

A termékenyítési jegyzőkönyv adattartalma jogszabályban meghatározott!

↗ 4.6.2. A fedeztetés, termékenyítés bejelentése

A fedeztetési/termékenyítési jegy adatainak LÓINFORM rendszerbe való rögzítésével történik meg a fedeztetés/termékenyítés bejelentése.

A termékenyítést a tenyésztő szervezet vagy megbízottja rögzíti, vagy juttatja el a központi adatbankba.

↗ 4.6.3. A pótfedeztetési jegy megszerzésének szabálya

Feltétele, hogy az adott mén a kérdéses évben tenyésztési engedéllyel, a csikó DNS alapú származásvizsgálattal rendelkezzen. A tulajdonos a MLOSZ szolgáltatási díjjegyzékében meghatározott és közzétett különjárási díjtételeket köteles megfizetni. A pótfedeztetési jegy igénylése a csikó megszületését követő 15 napon lehetséges!

↗ 4.6.4. Külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételének szabályai

A külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételéhez szükséges a fedeztetés alaphozonylata (külföldi fedeztetési jegy), a tenyésztő szervezet hozzájárulása, valamint a fedezőmén hiteles származási lapja és DNS-kártyája. A külföldi fedeztetési jegy azonosíthatósága a mén tenyésztőszervezete nyilatkozatával történik. A külföldi fedeztetés a központi adatbankba a hatósággal egyeztetett módon kerül be.

↗ 4.6.5. Embrió-átültetés nyilvántartásba vételének szabálya

A donor kanca termékenyítéséről a fentiekben leírt módon termékenyítési jegyet állít ki a termékenyítő állomás.

Az embrió beültetését végző szakember jegyzőkönyvet állít ki, amelyben fel kell tüntetni:

- ✓ a biológiai apa törzskönyvi számát és nevét,*
- ✓ a biológiai anya (donor kanca) azonosítóját és nevét,*
- ✓ a recipiens kanca azonosítóját és nevét,*
- ✓ a donor kanca tartójának (tulajdonosának) nevét és címét,*
- ✓ az embrió-átültető állomás nevét és nyilvántartási számát,*
- ✓ az embrió-beültetés időpontját.*

Az embrió-átültetési jegyzőkönyv a fedeztetési jegyzőkönyvhöz hasonlóan 4 példányban készül. Az első két példány a törzskönyvezést végző szervezet, a harmadik az embrió-átültető állomás példánya, a negyedik példányt pedig a donor kanca tartója kapja. A termékenyítési jegyzőkönyv és az embrió-átültetési jegyzőkönyv egymás nélkül érvénytelen.

A megszületett csikó bélyegzése előtt a tenyésztő szervezet megbízottja mintát vesz a csikóból a DNS alapú származásvizsgálat elvégzése céljából. A csikó DNS mintája összehasonlításra kerül a genetikai anyáéval és apáéval (megerősítés céljából), illetve a recipiens kancáéval (kizárás céljából).

A csikó csak a származást megerősítő DNS-vizsgálat eredményének megérkezése után jelölhető. Azonosításkor a csikójelölési jegyzőkönyvre a genetikai szülőket, illetve a beavatkozás tényét fel kell feltüntetni.

Az embrióátültető állomást a tenyésztési hatóságtól kapott üzemeltetési engedély alapján lehet működtetni!

↗ 4.6.6. A csikók jelölésének, azonosításának módja

Csak az a csikó kerülhet a gidrán méneskönyvben regisztrálásra és a fajtára jellemző jelölésre, amelyik megfelel a tenyésztési szabályzatban foglaltaknak, és rendelkezik fedeztetési jeggyel.

A fedeztetéseket a fedeztetési idény zárásakor a törzskönyvező szervezet összegyűjti, vagy képviselője (megyei lótenyésztési felügyelő) megküldi az Egyesület tenyésztésvezetőjének.

A kanca ellését a tulajdonos a csikó születését követő 10 napon belül a fedeztetési jeggyel együtt rendelkezésére bocsátott ellésbejelentő nyomtatvány kitöltésével köteles bejelenteni a LOIN-FORM szabályai szerint.

A csikó azonosítására és jelölésére (nyilvántartásba vételére) a születést követő hat hónapon belül, vagy a születési évének december 31. napjáig (attól függően, hogy melyik a későbbi időpont), a tenyésztőszervezet, vagy megbízottja által kerül sor.

Az azonosítás alapja a "csikónyilvántartás", amely alapján a csikót a törzskönyvező szervezet (vagy megbízottja) azonosítja. A fajta hagyományainak megfelelően a tartós megjelölés megtüzesített vassal történik. E mellett a tulajdonos kérheti a transzponderes jelölést is, amit a tenyésztőszervezet ajánl is a tulajdonosnak.

Amennyiben a csikó származására vonatkozatható adatok nem illenek a csikóra, az nem kerülhet jelölésre, majd a gidrán méneskönyvben (vagy a mellékletben) nyilvántartásra.

Amennyiben az azonosítás során vita merülne fel az azonosságot illetően, a jelölést megelőzően a származás hitelességét DNS vizsgálattal kell megerősíteni. A vizsgálatot erre kijelölt, az ISAG által elismert laboratórium végzi.

A csikók egyedi jelölése megtüzesített vassal a bal nyeregtájékon a „G” betűvel kifejezett fajtanév, mellé a törzsmén-szám, alá a csikószám, jobb nyeregtájékon a születési év utolsó két számjegye szerint kerül bélyegzésre (követve a régi mezőhegyesi jelölési módot). Az eredeti mezőhegyesi kancacsaládós ivadékok a bal nyeregtájékon lévő csikószám elé a fajta anyajelét, az úgynevezett gidrán csillagot is megkapják.

A regiszterben helyet kapó csikók jelölési módja eltér a főtörzskönyves állományétól, amennyiben ezeknél a csikóknál elsődleges a transzponderes jelölés (fajtajeles bélyegzést nem kaphatnak). Egyébiránt a jelölés, azonosítás folyamata mindenben egyezik a fentebb leírtakkal.

↗ 4.6.7. Az elnevezés szabályai

A fajtában a monarchiabeli nevezéktant követjük. Valamennyi, a Gidrán Méneskönyv által elismert, csikó a fajtanév mellett apja törzsmén-számát (törzsmén nevét) viseli, majd egy méneskönyvi (bélyegzési sorszám szerinti) csikószámot kap. Ezt kiegészítve kap egy használati nevet is, például Gidrán XVI-17 (Salonka). A használati név minden esetben zárójelbe kerül. Törzsmén-számmal nem rendelkező mén csikója a fajtanévet követően évente 1-gyel kezdődő folyószámot kap (pl. Gidran-20 (Árvácska). Angol telivér, (shagya)arab, anglo–arab méntől származó csikó az apja (törzs)nevét a fajta megjelölésére szolgáló „Gidran” szóval és csikószámmal kiegészítve kapja. A használati név ebben az esetben is megilleti a csikót, pl. Andor Gidrán 24

(Titkos), Mersuch XXII Gidrán-37 (Lucsina). A használati név kancacsikó esetén az anyja nevének kezdőbetűjével kezdődik. A legtöbb kancacsalád már a használati név kezdőbetűjéről felismerhető, amit a jövőben is követni kell. A méncsikók az apjuk használati nevének kezdőbetűjével induló használati nevet kapnak.

A regiszterben nyilvántartott lovak a fajta nevét nem használhatják, viszont apjuk neve mellett a szokásos módon csikószámot és kancacsaládjukban használatos nevek kezdőbetűjével induló használati/hívó nevet. Például Babilon-21 (Odanézz)

↪ 4.6.8. Azonosító képzés szabályai

A gidrán csikók azonosítója az alábbiak szerint képzendő: **HUN K GI16060Gi30**

Vagyis: 3 karakter az ország jele (HUN), majd szóköz, aztán az ivarnak jele (M vagy K), szóköz, a fajta jele 2 karakter (GI, a fajtára utaló kód), a születés évének két utolsó számjegye (16), a csikószám (045) majd a törzsmén rövidített jele és száma név, a példában Gi30=Gidran XXX. Nem törzsméntől született csikó esetében a négy utolsó karakter nullából áll **HUN K GI160400000**.

A regiszterben szereplő, cseppvérkeresztezésből származó, nem sárga színű, ennél fogva transzponderes jelölésű egyedek azonosítójának képzése:

*Az első 3 karakter az ország jele (HUN) a szóköz után a következő karakter a születéskori ivarának jele (K vagy M). Szóközt követően a csikó nyilvántartásba vételi helyének megyejele (pl. PT), a születés évének két utolsó számjegye (16), az egyesület által adott csikószám (pl. 012), két karakter a fajtához köthető befogadó regiszter jele (GI) és a 16. 17 karakter két technikai nulla. Összeállva: **HUN K PT16012GI00***

↪ 4.6.9. Az UELN szám képzés szabályai a méneskönyvben nyilvántartott állománynál

*Az ország számjele 348 (1-3 karakter). Az adatbázis jele 1 (4. karakter), a fajtajel GI (5.-6. karakter), a születés évének két utolsó számjegye 16 (7.-8. karakter), az egyesület által adott csikószám 045 (9. 11. karakter), majd a törzsmén rövidített (12.- 13. karakter) jele és száma (14. 15. karakter). A példában Gi30=Gidran XXX. Összeállva: **3481GI16060Gi30**
Országos fedezőmén ivadéka esetén az utolsó négy karakter technikai szám, nevezetesen 0000. Összeállva: **3481GI160400000***

↪ 4.6.10. Az UELN szám képzés szabályai a regiszterben nyilvántartott állománynál

*Az ország ISO kódja 348. A 4-6 karakter regiszter jele (IGI), majd a csikó születése évének utolsó két számje, a 9-11. karakter az évente eggyel kezdődő nyilvántartási folyószám (csikószám), majd az azonosítás és jelölés helyének megyejele HR, az utolsó két karakter technikai nulla. Összeállva: **3481GI16134HR00***

↪ 4.6.11. Származás-ellenőrzés módja és dokumentálásának rendje

A gidrán csikók származásigazolását alapesetben a fedeztetési jegy adatai jelentik, ha a csikó azonosítása a jogszabályban meghatározott időn belül, még az anyja alatt megtörténik. Amennyiben a csukó nem az anyja alatt, vagy nem az említett időintervallumban kerül azonosításra, netán gyanú merül fel a fedeztetési jegy adatainak valódiságát illetően, úgy a nyilvántartásba-vételt végző szakember elrendelheti a DNS alapú származásellenőrzést. Fedezőmének esetében kötelező a DNS kártya elkészítése. A származást igazoló DNS alapú vizsgálat még az alábbi esetekben kötelező:

- ✓ a jogszabályban meghatározott határidő után, illetve nem az anya alatt azonosított csikók esetében
- ✓ szűrőpróba-szerűen minden 10. azonosított csikó esetén
- ✓ ha kétségesse válik a származás
- ✓ utólagos eljárással kiadott fedeztetési jeggyel ellátott csikók esetén

- ✓ hasban import csikóknál
- ✓ embrióátültetésből származó csikóknál
- ✓ fedezőmének esetén.
- ✓ mélyhűtött spermás termékenyítés esetén
- ✓ jogszabály által előírt egyéb esetekben.

⚡ 4.6.12. A származás igazolás kiállításának szabályai

A gidrán fajtában azonosításra került csikó származást igazoló lóútlevelet kap, ugyanis a származási bizonyítvány alapesetben az azonosító okmány elválaszthatatlan részét képezi. A lóútlevélbe a fajta jelét is tartalmazó 4 ősi soros származási lap kerül. A fajtamegjelölésben a „gidrán” fajtanév szerepel.

A regiszterben nyilvántartott egyedek útlevele tartalmazza a 4 ősi soros származásukat, de a származási lapon a fajtajel nincs feltüntetve. A feltételek megteremtődésével a lóútlevél színe eltér a regiszterbe sorolt egyedek útlevelének színétől.

Azokra a lovakra, amelyek csak az alap-adatokat tartalmazó lóútlevéllel rendelkeznek, a tulajdonos megrendelésére és költségére a törzskönyvező szervezet (vagy megbízottja) állít ki származási lapot. A származási igazolás adattartalmát jogszabály rögzíti.

5. A lóútlevél kiadásának szabálya

A lóútlevél-kiadás jogszabályban meghatározott egyik jogosultja a tenyésztő szervezet. A gidrán lófajta esetében a lóútlevelek kiadását az egyesület maga, illetve a jogszabályban megjelölt szervezetek közül választott megbízottja végzi. A tenyésztő szervezet a megbízást az éves közgyűlés határozata alapján adja ki. A közgyűlések közötti időszakban az Elnökség döntése alapján történik a megbízás. A lóútlevél kiállítása az 262/2015/EK rendelet és a 110/2013. (IV. 9.) Korm. Rendelet, továbbá a Ket. előírásainak megfelelően történik.

A tulajdonos a csikó jelölésével egyidejűleg, az azonosítást és jelölést végző megbízott szakember által rendelkezésére bocsátott, a tenyésztési hatóság által jóváhagyott, nyomtatvány értelemeszerű kitöltésével igényli az útlevelet.

A korábban jelölt, lóútlevéllel netán nem rendelkező lovak esetén a tenyésztőszervezet, vagy a megbízottja a lovat jelölése alapján azonosítja, meggyőződik arról, hogy a lónak nincsen korábban kiadott útlevele. Ezt követően az azonosításról jegyzőkönyvet állít ki, vagy a meglévő csikóbélyegzési jegyzőkönyvet / származási lapot hitelesíti. A tulajdonos a ló azonosításával egyidejűleg a megbízott szakember által rendelkezésére bocsátott, az illetékes hatóság által jóváhagyott nyomtatvány értelemeszerű kitöltésével igényli meg az útlevelet.

Az útlevélnek tartalmaznia kell minden, a jogszabályokban előírt adatot. Ezen felül tartalmaz tenyésztési adatok bejegyzésére szolgáló, és a tulajdonos nyilvántartására szolgáló oldalakat is.

5.1. A lóútlevél másodlat kiadásának feltételei

Másodlat kiadására abban az esetben van lehetőség, ha az eredeti lóútlevél megsemmisülése vagy elvesztése hitelt érdemlő módon bizonyításra került.

5.2. A tulajdonos-átírás módja és feltételei

A tulajdonos-átírás a lóútlevélbe rendszeresített, e célra szolgáló nyomtatvány szabályszerű kitöltésével és a lóútlevéllel együtt történő, a kibocsátó szervhez vagy megbízottjához történő beküldésével kezdeményezhető. A tulajdonjog megszűnésének rögzítését a korábbi tulajdonos

önállóan is kezdeményezheti a kibocsátónál. A tulajdonjog átirását 15 napon belül kell kezdeményezni, amennyiben jogszabály másképpen nem rendelkezik.

5.3. A lóútlevelek tenyésztési hatóság által történő hitelesítése

A lóútlevelek adattartalmáért az országos adatbázist kezelő hatóság felelős, amely adatok a tenyésztőszervezet révén, hatósági hitelesítést követően kerülnek a lóútlevélbe. A hitelesítés az érvényben lévő jogszabályok és szerződések alapján történhet egyedi hitelesítéssel, vagy a lóútlevél kibocsátásához használt adatbázis hitelesítése útján.

5.4. A vágóhídi jelentés (elhullás) nyilvántartásának folyamata

A ló vágásra történő értékesítésekor a vágóhíd visszaküldi az útlevelet a kibocsátónak. A ló elhullása esetén a tulajdonos a kibocsátó szervnek visszaküldött lóútlevélhez csatolni köteles az elhullás tényét igazoló hiteles állatorvosi jelentést!

6. A teljesítmény-nyilvántartás, teljesítményvizsgálat rendje

A teljesítményvizsgálati kódex előírása alapján történik.

7. A fajta szelekciójának rendje

↗ 7.1. A párosítási terv készítésének elvei, célpárosítások

A párosítási tervknél, de a tenyészkanca utánpótlásnál is fontos feltétel mindegyik kancacsalád utánpótlásának a megteremtése. Ez genetikai szükségszerűség. Bármely kancacsalád kiesése a genetikai változatosság csökkenését vonja maga után. Ez óhatatlanul a származásilag azonos gének növekedését hozza magával, ami mindegyik más kis létszámú fajtához hasonlóan Damoklész kardjaként függ a tenyésztő felett.

A párosítási tervet az egyesületi tag minden év február 1.-ig köteles megküldeni az Egyesületnek. A szakszerű párosításhoz az Egyesület (a tag kérésére) segítséget nyújt.

A nukleusz állomány örökítésében legértékesebb kancáit öreg(ebb), lehetőség szerint ivadékaik által minősített ménekkel kell fedeztetni. Ezek mesterséges termékenyítő állomásokon is állhatnak a minél célszerűbb, jobb kihasználás és a széleskörű hozzáférhetőség érdekében.

Tenyésztési engedélyt kapott fiatal mén munkáltatását, adott esetben sportkipróbálását szorgalmazza az Egyesület, de elegendő anyagi forrás híján azt előírni nem tudja.

A párosítási terv egy szándéknyilatkozat is arra vonatkozóan, hogy a kanca tulajdonosa az elkövetkezendő fedeztetési időben mely kancáit kívánja tenyésztésben tartani, és ezeket melyik ménnel kívánja fedeztetni.

↗ 7.2. Tenyészmen-jelöltek szelekciója

A csoport szelekciója megtörténik a ménvizsgát megelőző tenyészszemléken, ha a tulajdonos bírálatra felvezeti a mént. A szelekció alapja a származás elbírálása, a küllemi- és típusbírálat, majd a készségvizsga eredményes teljesítése. Fontos szempont, hogy a ménjelölt gazdag fedezőmén létszámú genealógiai vonalba tartozik-e, vagy sem. A cseppvérkeresztezből született ménnek tenyésztési engedélyt kaphatnak, de ezektől különösen kiugró teljesítményt indokolt elvárni. Az egyes genealógiai vonalakban megjelent mén létszámától függően változik az értékelés szigorúsága, de az egyes bírálati szempontokra adható pontszám legalább 50 százalékát el kell érnie a mén-várományosnak.

A méneskönyvi feltételeknek eleget tevő mén csak akkor lehet tenyészállat, ha az osztályba soroláskor legalább I/2. minősítést ért el. A fedeztetés feltétele a takonykórtól, tenyészbenaságtól, fertőző kevésvérűségtől való mentesség, a vírusos lóinfluenza és rhynopneumonitis elleni védőoltás hivatalos igazolása.

↗ 7.3. A kancák méneskönyvbe kerülésének feltétele

A kancák beleszületnek a méneskönyvbe, viszont elvárás velük szemben a tenyészszelemlén való megjelenés, ahol minősítésre kerülnek és a méneskönyvből való kizárásra is sor kerülhet.

8. Tenyészmének használata

↗ 8.1. A mének tenyésztési/termékenyítési engedélye kiadásának tenyésztési és állategészségügyi feltételei

Tenyésztésre csak tenyésztési engedéllyel rendelkező mén használható. Az elvi tenyésztési engedély csak akkor lép életbe, ha a tenyésztőszervezet évi rendszerességgel kiadja tenyésztési engedélyét, továbbá a méntartó részéről a méntartási szerződés megkötöttség, és a fedezettési okmányoknak birtokában van. A fedezettetés kézből történik, de a fajta fenntartása során a természetes fedezettetés mellett megengedett a mesterséges termékenyítés is.

A mesterséges termékenyítésre csak hivatalosan elismert mesterséges termékenyítő állomáson termelt, mesterséges termékenyítésre alkalmasnak minősített mén ondója használható. A mesterséges termékenyítést végző személynek rendelkeznie kell az illetékes hatóságtól és törzskönyvező szervezettől kiváltott dokumentációkkal, amelyekbe köteles a termékenyítést a vonatkozó előírásoknak megfelelően bejegyezni. Mesterséges termékenyítés történhet helyben vett friss ondóval, hűtött és fagyasztott termékenyítő anyaggal. Elfogadott az embrió átültetés is, ha egyébként a vonatkozó szabályok betartásával történik. A mesterséges termékenyítés, az embrió átültetés, mint biotechnológiai eljárás igénybe vétele segíti az egységes tenyésztési program megvalósítását, ezáltal a folyamatos genetikai fejlődést szolgálja.

Mesterséges termékenyítő állomásra az Egyesület azt az apaállatot osztja be, amely a döntése alapján erre alkalmas. Az alkalmasság oka lehet:

- az apaállat származása, külleme, vagy/és a saját- és ivadékteljesítménye a nagyobb mértékű kihasználást indokolja,
- az apaállat származása, külleme és saját teljesítménye ígéretes, ezért indokolt nagyobb mértékben való kihasználása a megfelelő ivadékteljesítmény-vizsgálat elvégzéséhez.
- veszélyeztetett genealógiai vonal megmentésének szándéka. A kijelölt mén kevés egyedyszámú, védendő vonalból származik, esetleg a fajtán belül ritka genotípusú. Ezek-től az egyedektől, ha a szaporítóanyaguk erre alkalmas, mélyhűtött szaporító-anyag készítésére is kell törekedni.

↗ Állategészségügyi feltételek:

A fedezettetés általános feltétele a takonykórtól, tenyészbenaságtól, fertőző kevésvérűségtől való mentesség, a vírusos lóinfluenza és rhynopneumonitis elleni vakcinázás hivatalos igazolása, valamint állatorvosi igazolás a kanca egészségéről és fedezettethetőségéről.

Mindkét here ép és elég fejlett, a termékenyítő anyag megfelel az alkalmassági előírásoknak, A ménnek termékenyítő anyaga mentes a vírusos arteritis kórokozójától.

A mesterséges termékenyítésre használt mének tenyésztési engedélyét az Egyesület és a tenyésztési hatóság „Mesterséges termékenyítésre engedélyezett” záradékkal látja el.

A mesterséges termékenyítés lehetőséget kínál a tudatos apaállat-választásra, sőt a tudatos apaállat előállítását is lehetővé teszi a jól megválasztott örökítési anyag, vagy akár embrió.

A mesterséges termékenyítésre kijelölt apaállatnak is rendelkeznie kell a méneskönyvben meghatározott származással, származásazonosító jelzéssel, a mindenkor hatályos állategészségügyi előírásokkal, kiegészülve a származásellenőrzéshez elengedhetetlen DNS polimorfizmus ismerettel, a tenyésztésre való alkalmasság szaporodásbiológiai megítéléshez szükséges vizsgálatokkal. A mesterséges termékenyítő állomás a fajtafenntartó egyesületnek köteles a ménnel

kapcsolatos tenyésztési adatokat teljes rendszerességgel rendelkezésre bocsátani. Ezzel a mesterséges termékenyítő állomás részt vesz a fajtafenntartó szervezet tenyésztési programjában.

A fedezettési állomáson a mént a jó gazda gondosságával kell tartani és ápolni. Megtagadható a tenyésztési engedély kiadása, ha bebizonyosodik, vagy okkal feltételezhető ennek ellenkezője. A jó gazda gondosságának elve magában foglalja a mén egyedi, elkülönített tartását, napi rendszeres mozgását, vagy több órás szabad mozgási lehetőségének megteremtését. Nem kerülhető meg e vonatkozásban az állategészségügyi gondoskodás sem.

A fajta genetikai szerkezetének jobb megismerése, a ritka genotípusok óvása érdekében számos molekuláris genetikai vizsgálat történt az elmúlt időszakban. E kutatási eredmény alapján ritka genotípusúnak talált egyedek elterjesztését a párosítások, különösen a ménhasználat során figyelembe kell venni.

A fajtában fedező mének lehetnek magán-, egyesületi és állami tulajdonban. A mének fedezettési engedélyének kiállításakor az érvényes jogszabályoknak megfelelően kell eljárni. A tenyészállat jelöltek származási hitelességét a vér biokémiai polimorfizmusán alapuló vizsgálattal kell igazolni.

Az Egyesület minden év február 1.-ig közli tagjaival a tenyésztésre javasolt mének jegyzékét, amelyet a felállítási hely feltüntetésével ad közre.

8.2. Import mének használatának szabályai

A fajta hazai genetikai bázisának sokszínűségét az ismételt importok segítik, javítják. További előnye és szükségszerűsége a tenyészállat-importoknak a genetikai sodródás megakadályozása, vagy legalább is elenyésző mértékűre csökkentése.

Tenyésztéshigiéniai értelemben nincs különbség a hazai tenyésztésű és Magyarországon teljesítmény-vizsgát tett mének használatát illetően.

A tenyésztési engedéllyel nem rendelkező import mének használatára a hazai tenyésztésű ménekkel azonos szabályok vonatkoznak. Amennyiben a mén fajtájában tenyésztési engedéllyel rendelkezik, az Egyesület tenyésztői bizottsága bemutatás után dönt a mén engedélyezéséről a gidrán fajtában.

Import tenyészment tenyésztésre csak honosítás után lehet használni. A tenyésztés megkezdése előtt a tenyésztési hatósághoz be kell nyújtani a mén DNS-kártyáját.

8.3. A szaporítóanyag minőségi követelményei

Mesterséges termékenyítési engedélyt a tenyésztési hatóság adja ki, de a tenyésztőszervezet egyetértésével, aki nyilatkozik arról, hogy a spermát adó apaállat feltételezett tenyészértéke eléri a fajtafenntartó tenyésztő szervezet által a mesterséges termékenyítő állatokra kidolgozott teljesítményszintet. Mesterséges termékenyítésre kiadható az engedély akkor is, ha a tenyészállatot teljesítményvizsgálatra jelölték ki. Ezen túl az apaállat megfelel a tenyésztési, tenyésztéshigiéniai, állategészségügyi jogszabályi előírásoknak.

A forgalomba hozott termékenyítő anyag minőségéért a forgalmazó felel. E tekintetben felelősség a fajtafenntartó tenyésztő szervezetet vagy/és a mén tulajdonosát felelősség nem terheli. A forgalomba hozható sperma minőségét jogszabályok rögzítik. A szaporítóanyag általában akkor használható termékenyítésre, ha legalább 60% élő, egyenesen előre mozgó, ép spermiumot tartalmaz. 1 adagban legalább 500 millió spermiumnak kell lennie.

Külföldről behozott szaporítóanyag használata esetében a szaporítóanyagnak állategészségügyi és minőségi tanúsítvánnyal kell rendelkeznie. Mélyhűtött szaporítóanyagot a tenyésztési hatóság laboratóriumában be kell vizsgáltatni. A szaporítóanyagot valamely magyarországi mesterséges termékenyítő állomásra be kell jelenteni, és honosítani kell, a tenyészment honosításához hasonlóan.

9. Egyéb speciális szabályok

9.1. A fajta génkészletei felderítésének módja és hasznosítása

A fajta történelmi múltjából adódóan fajtába tartozónak csak azt tekinti az Egyesület, amelyik anyai oldalon visszavezethető a mezőhegyesi, a borodpusztai alapító kancákra, illetve a 2005-ben megjelent méneskönyvben meghatározott további alapítókra. Ezen túl más kanca, illetve kancacsalád nem kerül befogadásra. A méneskönyvbe került egyedeknek apai oldalon a három genealógiai vonal mentén visszavezethetőnek kell lenniük a törzsalapító gidrán seniorra. Minden olyan egyed fajtaazonosnak tekinthető továbbá, amelyik az Egyesület által elfogadott cseppvér-, vagy nemesítő keresztezésre használt méntől származik, vagy arra visszavezethető.

A fajta teljes állománya ismert, további felderítés talán nem is lehetséges. Elképzelhető, hogy Bulgáriában, a pleveni ló kitenyésztése érdekében, az 1900-as évek fordulóján importált gidránokból fajtatizta gidránok még ma is fellelhetők. Lengyelországban a II. világháború alatt még 40 törzskanca létezett a Gumniskai ménesben, amely ugyan nagy veszteséget szenvedett, de génpoolban ez a genetikai anyag megtalálható. Az anglo-arab malopolska fajta kialakításában kifejezetten nagy arányban vettek részt gidránok és shagya arabok. Lengyel tenyésztők szerint fellelhetők olyan anglo-arabok Lengyelországban, amelyek 7.-9. ősi sorukban halmozottan hordozzák a gidrán genetikai anyagát.

Idegen országban tenyésztett, a fajtaazonosságának megfelelő egyedeket a hazai méneskönyvbe átemeljük.

A szaporító-anyag, a genetikai minta meghatározásakor a génvédelem szabályai a mérvadók!

➤ 9.2. Az *in-situ* tartás feltételei

In situ génmegőrzésről beszélünk, ha a megőrzendő génbank élő állományokból áll és a tartás során a fajta kialakulásakor jellemző, eredeti tartási, takarmányozási és szelekciós feltételek valósulnak meg.

*A gidrán fajta Mezőhegyes rögén alakult ki, népies tenyésztő bázisa volt az Alföld déli része, a Dunántúlon Tolna-tamási félvér néven tájfajtája alakult ki. A két világháború között a mezőhegyesi eredetű kancákat kiváló eredménnyel tenyésztettek Romániában. Az 1970-es évektől előbb Somogy megyében, majd elszórtan az ország egész területén fellelhetők voltak gidrán állományok. Mindezek azt jelentik, hogy Magyarország teljes területe és Magyarország természetföldrajzi környezete *in situ* tartási helynek tekinthető. Ebben a természetföldrajzi környezetben a fajta értékmérő tulajdonságai teljességgel megőrizhetők.*

In situ tartási, tenyésztési helynek minősülnek, illetve minősíthetők az egyes törzsállományok tartási helyei. A törzsállományok *in situ* tartási helyén kívánatos lehet öt tenyészkanca, de ennél kevesebb sem lehet kizáró ok a génmegőrzés gyakorlásánál. Könnyen belátható ugyanis, hogy egyetlen tenyészkanca is képviselhet igen magas genetikai értéket, sőt nélkülözhetetlen lehet pl. kancacsalád fenntartása érdekében.

*A gidrán fajta megőrzésében elkötelezett tenyésztők, a fajta genetikai fenntartásához, az *in situ* génvédelemhez csatlakozni kívánók csak meghatározott, a sikert előre-vetítő módon, szigorú technológiai feltételek mellett kötelesek tartani a Mezőhegyes rögén, elődeink tudásával, a klasszikus vonalenyésztés eredményeként, zseniális tenyésztési technikával, céltudatos használat formáló erejével kialakult gidrán lófajtát.*

Az eredeti tartási feltételek több formája lehetővé teszi a fajta egyes értékmérő tulajdonságaira végzett szelekciót, aminek során legfontosabb a használat, miután a használatnak való megfelelés a legjobb szelekciós forma.

A kancák dolgozhatnak a turizmusban, a különböző oktatást (lovast képzést) végző lovardában, a különböző sportszakágak versenyzői lehetnek. A teljesített „üzemóra” fontos mérője az állóképességnek, a fajta használati értékének. Esetleges pihenőnapokon napozó karámokba, vagy legelőre kiengedhetők legyenek a kancák. A munkát végző lovak lehetőleg 3 x 3 méter nagyságú boxokban, esetleg állásokban (félboxokban) kerüljenek elhelyezésre a pihenő időben. Az állat bárhol is van a munkát követő időn kívül (karámokban, boxokban), mindig találjon száraz fekvőhelyet, állandó nyalósó kínálatlalt korlátlan vízfelvételi lehetőséget. Szálastakarmány felvétele akár korlátlan is lehet, az abraktakarmány felvétele idejére a futóistállóban tartott lovakat meg kell kötni, hogy az élelmesebbje az abrak felvételében ne akadályozza a gyengébbeket. Az időnkénti megkötés egyébként a lóval való könnyebb bánásmódot is elősegíti, vagyis fontos tartástechnológiai elem. A rendszeresen munkát végző, pihenő időjükben boxokban, karámokban tartott lovak rendszeres ápolásáról gondoskodni kell. Ezek a lovak észrevehetően szennyezettek, ápolatlanok soha nem lehetnek. Emellett 6-8 hetenként el kell végezni (végeztetni) rajtuk a pataszabályozást, szükség esetén a patkolást. A jogszabály által előírt háromévente kötelező vérvizsgálatokon túl (takonykórra, tenyészbénaságra, fertőző kevésvérűségre, vírus arteritiszre) az indokolt védőoltásokkal (influenza, herpesz elleni vakcinázás, tetanusz elleni oltás), el kell látni valamennyit. Az úgynevezett emlékeztető oltásokról is gondoskodni kell! Különösen a belső paraziták, de szükség esetén a külső élősködők ellen is kezelni kell az állományt. Mindemellett szükség esetén ásványi premixek, vitaminok kínálásáról is gondoskodni kell.

Ménesi tartás esetén a lovak számára biztosítandó legelőterület összetett kérdéskör, mégis azt mondható, hogy

- 200 kg testsúlyig 0,25 ha,
- 200-400 kg testsúly között 0,2-0,4 ha telepített legelő, vagy ősgyep elegendő.

Szoftató kancára 0,5-0,7 hektár jó minőségű, üde fekvésű, legelő területtel célszerű számolni. Több csikó együttes tartása esetén általában 5 hektár jusson 30 csikónként. Ősgyepből lovanként 1 hektár, csikónként félhektárnyi terület számítandó. Szélsőséges időjárás esetén ez a terület sem nyújthat elegendő takarmányforrást, ezért kiegészítő takarmányozás válhat szükségessé. A szórvány gyepterületekre épülő kifutós ló-tartás megfelelő mozgásteret és takarmányforrást jelenthet a csikó, a ló számára. Ezeket mintegy másfél méter magas karámszerű kerítéssel körbe-fogva, vagy villanykarámmal körbe-építve megoldható a csikó, illetve a ló elkoborlása. Így szoros állandó felügyelet nélkül is biztonságosan tartható az állat. Ha a füves kifutók váltakozó felszínűek különösen kedvező a csikók, lovak konstitúciójának alakítására.

☞ 9.3 Az ex-situ tartás feltételei

Ex situ génmegőrzésről akkor beszélünk, ha a fajta kialakuláskor jellemző, eredeti tartási, takarmányozási és szelekciós feltételektől eltérő helyzet teremődik, az intenzív állattartásra jellemző technológiák esetleg művi eljárások alkalmazására kerül sor a tenyészállat nevelésben és a tartásban.

A lótenyésztésben tipikus formája ennek a mének boxos tartása, nem az in situ feltételeknek megfelelő takarmányozás.

E tartási formánál a mének elkülönítetten vannak, úgy, hogy egymással közvetlenül nem érintkezhetnek. A boxok nagysága általában 4 x 4 méter alapterületű, esetleg nagyobb lehet. A box bőséges almozású, a szénát általában földről etetik, de lehetséges szénahálóból is. Ez utóbbival több időt tölt el az állat, ami az időlekötés szempontjából előnyös. Az abrak minden esetben abrakoló csészéből történik. A mént naponta célszerű nyereg alatt, vagy fogatban dolgoztatni. Ennek híján megfelelő a nagyobb karám, ahol a mén kellően mozogni tud. A karám kerítése akadályozza meg a mén karámból való kikerülését, a karámfák rögzítése nem kínálhat lehetőséget a sérülésre, vagy az esetleges kitörésre.

A napi takarmányadag szénából, abrakból áll, az ivóvíz-felvételi lehetőség korlátlan. Időnként szükséges ásványi-anyag kiegészítés (a nyalósón túl), ha nincs zöldtakarmányozás vitaminpremix adagolás is célszerű. A napi adagok helyességének legjobb visszajelzője az állat kondíciója, amikor is testét nem sok bőr alatti kötőszövet borítja, de a bordái nem látszanak. Szőre ápolt esetekben fényes. A fedezőmének ápolt állapota az ex situ tartás alapvető tényezője.

A rendszeres ápolás mellett 6-8 hetenként pata faragása, szabályozása megkerülhetetlen. A jogszabály által előírt háromévente kötelező vérvizsgálatokon túl (takonykórra, tenyészbénaságra, fertőző kevésvérűségre, vírus arteritiszre) az indokolt védőoltásokkal (influenza, herpesz elleni vakcinázás, tetanusz elleni oltás), el kell látni valamennyit. Az úgynevezett emlékeztető oltásokról is gondoskodni kell! Különösen a belső paraziták, de szükség esetén a külső élősködők ellen is kezelni kell az állományt.

A fedezőmének tartásakor a fedeztetéshez a próbafal felállítása, használata kötelező.

Méncsikók nevelése ugyancsak az ex situ tartási formák közé tartozik. A méncsikók választása a fejlettségük függvénye, de általában hat hónapos kor előtt nem tanácsos. Nevelésük során elengedhetetlen a csoportos nevelés és a legelőn tartás. Előfordulhat, hogy a legelő nem nyújt elegendő táplálékot, de elengedhetetlen mint élettér. A legelőről hiányzó takarmányt pótolni lehet, de az élettanilag szükséges mozgásmennyiséget legelő (nagy kiterjedésű tér) nélkül nem lehet megadni!

Általános elv, hogy a méncsikó neveléshez

200 kg testsúlyig 0,4 ha,

200-400 kg testsúly között 0,4-0,6 ha telepített legelő, vagy ősgyep szükséges egyedenként. Létszám növekedésével az egységnyi terület csökken, de 20 egyedre számítva legalább 5 hektár legelőterület szükséges.

Lakóterület, forgalmas utak közelében a legelőt körbe kell keríteni, vagyis úgynevezett legelőkertekben kell a csikókat nevelni. A legelőkertek karám kerítése akadályozza meg a méncsikók karámból való kitörését, a karámfák rögzítése nem kínálhat lehetőséget a sérülésre, vagy az esetleges kitörésre.

Ahhoz, hogy a méncsikó faji viselkedésformáit gyakorolhassa elengedhetetlen a csoportos tartás. A ménjelölt csikók szocializációja csak tágas legelőszakaszokon, legkevesebb hármashoz tartozó csoportokban képzelhető el, de kedvezőbb, ha 10 méncsikó együttesen kerül felnevelésre. Az évjáratú csikók tartásának elkülönítetten kell történnie.

Minél fiatalabb a méncsikó, annál fontosabb számára az abrak takarmány.

Választástól 1,5 éves korig napi 5-6 kg abrak

1,5 éves kortól 3 éves korig napi 3-4 kilogramm az abrakadagja.

Az abrak alapja a penészmentes zab, de fiatal csikónál kiegészülhet extrahált napraforgó-, vagy szójadarával, később, az idősebb évjáratnál árpával. Szerencsés, ha a fiatalabb csikóévjárat a komplettebb csikótápot kapja, mert az kevesebb gondot ró a tenyésztőre.

Nyáron a zöld fű mellett is legyen gypszéna-felvételi lehetőség, télen korlátlanul álljon rendelkezésre gypszéna, mert ez az energiaellátásban is segítségül van.

A csikóévjáratok együttes nevelése lehetséges, de az elkülönített egyedi abrakolás megoldandó. Az abrakolás idejére meg kell kötni a csikót, akkor is, ha az egyedi abrakolása is megoldható lenne. A méncsikók nevelése edzőfelnevelés mellett történjék, vagyis számukra nem feltétlenül szükséges futóistálló, de három oldalról zárt fészeres elhelyezés kötelező, amelynek mélysége

az eső becsapását megakadályozza és a csikók a nap minden időpontjában száraz fekhelyet találnak. Az almozással ésszerűtlenül nem szabad takarékoskodni. A méncsikó minden időpontban korának megfelelő fejlettségű kell legyen. Tápállapota a közepesnél valamivel jobb.

A csikók állategészségügyi ellátása rendkívül fontos. Az állatorvos javaslata szerint, de általában féléves kortól lóinfluenza elleni alapoltás, majd félévente ismétlődő oltás. E mellett tetanusz elleni védőoltás, herpesz elleni oltás, is szükséges. A belső paraziták ellen 3-4 havonta úgynevezett féregtelenítés, ha szükséges a külső paraziták ellen is védekezés. Megkerülhetetlen a hat-hetenként elvégzett patafaragás, pataszabályozás! Az állatorvosi kezelés bejegyzése a lóútlelbe kötelező, egyéb esetekben a naplózás kívánatos.

↗ 9.4. In-vitro megőrzés

A veszélyeztetett állatfajták őrzése történhet még in vitro formában, ami nem más, mint a szaporítóanyag megőrzése laboratóriumi körülmények között (ha diploid sejteket (mélyhűtött embrió, mélyhűtött szomatikus sejtek), haploid sejteket (mélyhűtött sperma), esetleg izolált sejteket gondosan megőrzzük). Az in vitro fenntartás előnye, hogy változatlan formában több tíz évre is tárolni lehet a géneket. Ha az alapinfrastruktúra rendelkezésre áll, viszonylag olcsó. A legutóbbi évtizedek gyakorlata azt bizonyítja, hogy az in vitro génmegőrzés az in situ és ex situ fenntartási módok mellett, kiegészítő módszerként alkalmazva lehet hatékony.

A szaporítóanyag és genetikai minta in-vitro megőrzése többnyire a tenyésztési hatóság feladata, aki ebből a célból

- ✓ génbankot hoz létre és gondoskodik a működtetéséről
- ✓ a génbankban elhelyezett szaporítóanyagról és genetikai mintáról nyilvántartást vezet
- ✓ az elismert tenyésztő szervezet számára hozzáférést és rendelkezési jogot biztosít az adatokhoz, a szaporítóanyaghoz és genetikai mintához
- ✓ A tenyésztési hatóság az in-vitro megőrzésről a tenyésztési programban foglaltak figyelembevételével, a rendelkezésre álló források mértékéig gondoskodik.

Ez utóbbi okból kifolyólag lehetőségéhez mérten a tenyésztőszervezet is fenntart in vitro génbankot. A génbankot a genetikai variancia fenntartása érdekében úgy működteti, hogy a létező vonalak egyedeitől ménekenként legalább 50 adag – felolvasztás után is jó minőségű – spermadagot tárol. A spermabank létrehozásával a tenyésztői munkát akár teljes mértékben is függetleníteni tudja az élő ménektől.

A kancacsaládok szerény létszámú egyedeinek felszaporítására, a különleges értéket képező kancacsaládok megmentésére szinte egyedüli lehetőségként kínálkozik az embriók fagyasztása. Igen nagy szükség lenne a ritka kancacsaládok értékes egyedeiből embriók mélyhűtésére.

Mindehhez igen jelentős technikai és anyagi háttér szükséges, amivel a tenyésztőszervezet ezideig nem rendelkezik. Így a leírtak szinte elméleti lehetőségként vannak jelen, bár a fajta több egyedétől spermabankkal rendelkezünk!

9.5 A tenyészállat forgalmazás, export és import szabályai

Ebben a vonatkozásban minden esetben a vonatkozó jogszabály előírásai az irányadók.

9.6. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája lónál

A gidrán lófajta (más lófajtákhoz hasonlóan) élelmezési értéke nem jelent különlegességet. Ennél fogva eredetigazolásra nincs szükség.

9.7. A tenyészet (részpuláció) felszámolás esetén követendő szabályok

A nukleusz kategóriába sorolt egyedekre vonatkozóan szükséges kinyilvánítani, hogy azok nemzeti kincset képviselnek, s mint ilyenek nem kerülhetnek felszámolásra, külföldre nem értékesíthetők, a nukleusz tenyészetek tönkre nem tehetők. Amennyiben a nukleusz tenyészetként kijelölt állomány állami tulajdonban van, az állam azt nem adhatja el.

Magántulajdonú nukleusz tenyészet elkerülhetetlen felszámolása esetén a tenyésztő egyesület rendkívüli közgyűlést hív össze és tagok lehetőségeinek figyelembevételével igyekszik megoldást találni a kialakult helyzetre (vásárlás, csere). Más tagok felé kijánlja a tenyészállatokat, egyidejűleg kísérletet tesz egyesületi körön kívüli értékesítésre. Eredménytelen kísérleteket követően felajánlja a tenyészanyagot az állam részére.

Tulajdonviszonyoktól függetlenül nem vonatkozhat e megkötés a létszám feletti és emiatt már a fajtafenntartó kategóriába sorolható egyedek hazai, vagy külföldi értékesítésére.

Amennyiben a tervbe vett intézkedések a nukleusz egyedekre vonatkozóan is sikertelenül végződnek, a szaporulat visszavásárlási jogának kikötésével, a tenyésztőszervezet kénytelen hozzájárulni a külföldi értékesítéshez. Ebben az esetben kikötendő a fajtatiszta tenyésztés és a fajtanév használata. Amennyiben az állomány belföldön, külföldön tenyészanyagként nem értékesíthető, úgy kénytelen az egyesület a vágóállatként való értékesítést tudomásul venni.

Magántulajdonú, nem nukleusz tenyészet/állomány kilátásba helyezett értékesítése, felszámolása esetében a tenyésztőszervezetnek kevés cselekvési lehetőség áll rendelkezésére. Az értékesítést, a felszámolást megtiltani nem tudja. Ritka kancacsaládok egyedei, különösen veszélyeztetett helyzetű genealógiai vonalba tartozó mének, különleges fenotípusos teljesítményt nyújtó vagy/és átütő örökítő erővel bíró állatok mentése érdekében a nukleusz tenyészetek felszámolása esetére kilátásba helyezett intézkedéseket járja végig.

Egészen más a helyzet, ha tenyésztési szándékkal kerül ki állat Magyarországról. Ebben az esetben kikötendő, hogy az importőr ország tenyésztőszervezeténél állományba kell vetetni az exportált egyedeket.

Hangsúlyozni szükséges, hogy a megváltozott értékrend, a megváltozott használati cél közepette csak az vállalja fel a fajta tenyésztését, aki bízik benne, aki genetikai és használati értékét növelni akarja, és ezeknek a szempontoknak a figyelembevételével menti át a következő generációknak.

10. Az országos lótenyésztési adatbankba (központi adatbázis) történő adatküldés módja és rendje

Az Egyesület önállóan, vagy megbízottja által a saját adatbázisából a jogszabályban meghatározott adattartalommal adatot szolgáltat az országos lótenyésztési adatbázisba.

11. A fajta népszerűsítése

A fajta népszerűsítése az egyesület alapszabályban rögzített feladata és valamennyi tagjának érdeke. A fajtanépszerűsítés színterei

- az egyesületi rendezvények, többek között a hazai és külföldi rendezésű tenyészszemlék, чемпионatusok, továbbá kancavizsgák és ménvizsgák.
- kiállítás-szervezők által életre hívott kiállítások itthon és külföldön
- az egyesületnek, illetve a fajtának honlap üzemeltetése
- időszakos kiadványok megjelentetése

A fajtanépszerűsítés költségeit a közgyűlés által meghatározott keretek szerint lehet felhasználni.

12. A tenyésztők tenyésztői munkájának elismerése

Az egyesület a figyelemre méltó tenyésztői munkát oklevél igazolásával ismeri el. A kimagasló tenyésztői munkát végző tenyésztőket az egyesület tiszteletbeli tagnak fogadja el. A díjazást az egyesület vezetése terjeszti elő és a közgyűlés hagyja jóvá. A díj átadása az éves közgyűlésen történik. A díj erkölcsi elismerés, pénzdíjazással nem jár. A közgyűlésen lehetőség van a tagok munkáját egyéb különdíjakkal is elismerni.

13. A fajta tenyésztési programjának megvalósításában résztvevő szervezetek kapcsolatrendszere

*** 13.1. Tenyésztőszervezet**

Felel a Tenyésztési Program megvalósításáért, a fajtafenntartói kötelezettségek ellátásáért. Feladatait elláthatja közvetlenül, vagy megbízási szerződés alapján végeztetheti más szervezettel vagy vállalkozóval.

*** 13.2. Faji szövetség**

Ellátja a fajta érdekképviselőt a többi fajtaéval egyidejűleg. Szolgáltató irodája megbízási szerződés alapján elvégzi a Tenyésztőszervezet által rábízott törzskönyvezési és egyéb feladatokat.

*** 13.3. Tenyésztési hatóság**

Felügyeli a tenyésztő szervezet szabályos működését.

*** 13.4. Mesterséges termékenyítő állomások, spermaforgalmazók**

A tenyésztési programban foglaltak szerint részt vesznek a fajtafenntartói feladatokban, a törzskönyvi nyilvántartási szerződés alapján eleget tesznek adatszolgáltatási kötelezettségeiknek.

*** 13.5. Oktatási – kutatási intézmények**

Megbízási szerződés alapján részt vesznek/vehetnek a törzskönyvi adatok feldolgozásában, a tenyészérték-becslésben, a genetikai bázis feltérképezésében, teljesítmény vizsgálatokban, és minden egyéb, a tenyésztési program sikeres megvalósítását szolgáló kutatói, tudományos munkában.

14. Záró rendelkezések

A tenyésztési program alapjául szolgáló tenyésztési szabályzatot a Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület Debrecenben tartott rendkívüli közgyűlésén fogadta el.

A jelen tenyésztési programban nem szabályozott kérdések tekintetében a Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület Alapszabálya szerint kell eljárni.

Mellékletek:

1. Termékenyítési jegyzőkönyv
2. Csikójelölési jegyzőkönyv
3. Származási lap
4. Bírálati lap

Debrecen, 2017. március 30.

Dr. Mihók Sándor sk.
A Gidrán Tenyésztői Bizottság Elnöke

Janászik Andrea sk.
tenyésztésvezető